Dayanışma

OCAK 1986 SAYI: 42 2.5,- DM

1986 Dünya Barış Yılı

1986 Barış Yılı amblemi

● Dünya barış güçleri 1986'yı Dünya Barış Yılı olarak kutlarken, Türkiye'de Barış Derneği'ne ilişkin Askeri Yargıtay kararı, rejimin barış düşmanlığını bir kere daha sergiledi.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1982 yılı Kasım ayında kabul ettiği bir kararla 1986 yılını Dünya Barış yılı ilan etti. Dünya Barış Yılı, dikkatleri günümüzün en hayati sorunu olan barış ve silahsızlanma konuları ve bu sorunların çözümü yolundaki çabalar üzerinde bir kez daha yoğunlaştıracak.

Birleşmiş Milletlerce kabul edilen program çerçevesinde, 1986 Dünya Barış Yılı, barışı, uluslararası güvenliği ve işbirliğini geliştirici adımların atılmasını ve anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözümlenmesini teşvik etmeyi ve barışın korunup pekiştirilmesinde, Birleşmiş Milletlerin güçlendirilmesinin gereğine işaret ediyor.

(Devamı 7. sayfada)

Emekçilerin yoksullaşması geçtiğimiz yılda da sürdü

Onlar değiştirilmeden durum değişmeyecek!

● Bütçe, ithalat, ihracat, kalkınma, ulusal çıkar, enflasyon vs. hepsi tekelci sermayenin sorunu, hepsi onlar için. Emekçilere ait olup 1986 yılında da devam edecek olan tek bir gerçeklik var: Yoksullaşma!..

Hayatın "değişmeyeceğine inanç" olmaz. Önemli olan bu inancı inanılır kanıtlarla desteklemektir.

1986 yılının daha iyi olacağını Özal

(Devamı 7. sayfada)

Keyfi hukuk devleti!

"Hısım, akraba ve sülalesinde komünist veya aşırı sol görüşlü kimseler" bulunan yurttaşlar, kendi siyasi görüşleri ne olursa olsun "kamu hizmetlerinde" çalıştırılmayacaklar. Şimdiye kadar aranan "geniş güvenlik" soruşturmasına, bir de bu açıdan daha "geniş" bakılacak.

Askeri okullara veya polis okullarına alınacak öğrenciler için bu tür bir uygulama "ev-

(Devamı 7. sayfada)

Ordu görevine dönüyormuş

● Ordu olağan görevlerine, "demokratik muhalefet hareketini bastırmak, işçi hareketlerini sindirmek, Kürt ulusal demokratik hareketlerini ezmek, sömürünün 'istikrar içinde' devamının koşullarını hazırlamak, gerektiği yerde ve zamanda güç kullanıp şoven ulusal amaçları gerçekleştirmek" görevlerine dönüyormuş. Ordunun başka görevi var mı ki?

12 Eylül darbesiyle iktidarı gaspeden ordunun "görevine dönmekte olduğu" ısrarla propaganda ediliyor. Basın haberleri bu doğrultuda ve bizzat ordu üst kademesi (ve Evren ve şürekası) tarafından yönlendiriliyor.

6 Kasım seçimleriyle de "ordu görevine dönmemiş miydi!?" Ondan da önce K. Evren ve cuntası "sivil giyinirken" de ordu "görevine" dönmüştü. Hatta 12 Eylül' den önce ve ondan da önce "ordu görev başında" değil miydi?

(Devamı 7. sayfada)

Hesap soracak bir demokrasi için

● Arjantin'de cuntacılar halk kitlelerinin baskısı sonucu yargılandılar.

(YAZISI 2. SAYFADA)

Artık inkâr edilmiyor sadece kılıf aranıyor

● İşkencenin "sistematik" olduğu, devlet politikası olarak yapıldığı, Lahey İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar yazıldı. Evren-Özal rejimi şimdi sıkıştığı köşede işkenceyi kendisi itiraf ediyor.

Şimdi, işkence manyetoları sadece siyasi şube hücrelerinde, MİT dehlizlerinde ve savcılık sorgularında değil, parlamento kürsüsünde çalışıyor. SHP milletvekili Cüneyt Canver İçişleri Bakanlığı bütçesi görüşülürken, bunun bir "işkence bakanlığı bütçesi" olduğunu vurgularcasına "uygulama" örneği verdi, işkenceden ölmüş ama "kaydı tutulmamış" 113 kişinin "ne olduğunu" sordu.

12 Eylül darbesini yapanlar ve Özal hükümeti ve işkence mekanizması olarak çalışan İçişleri Bakanlığı, işkence olgusunu "iddiadır" diye inkar ettiler. İşkenceden onbinlerce insan geçti, binlerce insan sakat kaldı, ölenler öldü yaşayanlar izini taşıyor.

(Devamı 7. sayfada)

Dayanışma

Demokrasi ve demokrasi

DEMOKRASİ mücadelesi 1986 yılında daha da güçlenip sürecektir. Evet, sürecektir ama bu sözün "tekerleme" olmaktan çıkıp fiiliyata dökülmesi için, her zamankinden daha çok çaba gerekecektir.

Demokrasi mücadelesinin "ses getirebilir" olacağını rejimi ayakta tutan sivil ve asker güçlerin paniğinden ve telaşından da anlamak imkanı vardır. Özal 3.5 milyarlık dış borç ödemesini ertelettirip bu parayı içerde "iyi gitmeyen işler" için kullanmayı düşünmekte, bir yıllık bir zaman kazanmayı ummaktadır. Askerlere bakılırsa, onlar zaten siyasi hayattan ellerini ve ayaklarını çektiklerine inanılmasını buyurmaktadırlar.

Bu —eğer telaş ve panik değilse— endişe nereden kaynaklanıyor?

Tek bir sebebi olamaz bunun. Kendi içindeki çelişkilerden, burjuva siyasi muhalefet hareketlerinden ve emekçi sınıf hareketlerinden kaynaklanan objektif bir durum Evren-Özal rejiminin ayağına dolanıyor. Daha ne kadar götürebileceğinin hesabını artık sesli yapıyor.

Bu objektif durumda işçi ve emekçi sınıfların, daha geneli ile demokrasi güçlerinin yeri nedir?

Bu soruyu önemle ayırdetmek gerekir. Erbakan, "dondurulmuş" demokrasi "çözüldükçe" zaten çözülmektedir. Demirel demokratik hayatımızın "25 yılına nasıl sahip çıkmış" ise, sonrasına da sahip çıkmaktadır. SHP "1988'den önce gelmesinin" millete hayır getirmeyeceği, DSP, "milletle gelmedikçe yine gidebileceği" kanaatindedirler.

Bu kadarı "fazla" değilse bile, "ayıklanmaya" muhtaç. Emekçi sınıflar da demokrasi istiyor. "Cümlenin maksudu bir" de "rivayet" mi muhtelif? Tam tersi!

"Niyet"lerin "samimiyetini" ölçecek bir alet yok ama emekçi sınıfların somut kriterleri mevcuttur. Demokrasi güçlerinin öyle "büyük" mü büyük "iddiaları" bulunmuyor. Ne için mücadele ettikleri besbelli. Siyasi ve demokratik örgütlenme hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı, özgürlüklerin kısıtlı olmadığı bir ortam, böyle bir siyasi demokrasi.

Bundan "fazlası" başka bir konu, ama bundan "daha azı" olamaz, olacaksa o zaten bugün de var! Şimdi temel sorun, niceliklerin değişmesi değil, "küçük" bir nitelik değişmesidir.

Bu doğrultudaki mücadeleye karşı rejimin önemli "açıkları" bulunuyor. Kendi iç çelişkileri onun olsun(!) halk yığınları ile kendisi arasında yarattığı altı yıllık husumet bize yeter. İşçi sınıfının tepesindeki "uşaklara" sahip çıkamıyor, işte en büyük gedik burada, işçi sınıfında. 1986, demokrasi mücadelesinin işçi hareketi içindeki zaten var olan mayasını yığınsallaştırabilir. 1986 yılında muhtemelen "ara seçim" de var. Burjuva muhalefet güçleri bu sorunla ilgileniyor. Demokrasi güçlerinin de topyekün söyleyecek sözleri olmalıdır. Siyasi davalar var, barış mücadelesi var, gençlik yığınları var. Sol Birlik var.

Rejimin açıkları üzerine "derli-toplu" gidilebildiği takdirde 1986 yılı işçi ve emekçi sınıflar için "boşa geçmemiş olacaktır. Tabii bu, demokrasi güçlerinin "kendi açıklarını" giderme yeteneklerinden büsbütün bağımsız bir süreç olmayacaktır.

İdamdan yana olmamak suçu

● Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri ölüm cezasına karşı çıktıkları için suçlanıyorlar. Rejim ölüm cezasını bir yok etme vasıtası olarak görmekte ve savunmaktadır.

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri ölüm cezasına karşı çıktıkları için suçlanıyorlar. Haklarında iki dava birden açılıyor. Birlik yönetiminden uzaklaştırılacaklar, "siyaset yaptıkları" gerekçesiyle iki yıla kadar hapsedilecekler, davalar bu amaçla açıldı.

TTBMK üyeleri ölüm cezasına "doktorlar olarak" karşı olduklarını açıkladılar ve bu görüşlerini birer "dilekçe" ile Kenan Evren'e, Meclis Başkanı'na, hükümet üyelerine ve parlamenterlere ilettiler. "Suçları" bu kadar!

Suçun bu kadarı kafi. Çünkü bu, Evren gibi düşünmemek, bir kenarından da olsa insan haklarını savunmak, demokrasiden yana olmak anla-

(Devamı 7. sayfada)

"Darbeciler cenneti"

● Son aylarda yayınlanan 12 Mart'la ilgili anı ve polemikler, Türk ordusunun pek çok niteliğini bir kez daha açıklığa kavuşturdu. Bu konudaki yorum yazımız ekimizde yer alıyor.

Bir hak daha gaspedildi

Emeklilik yaşı yükseltildi

● Eski-yeni tüm parlamenterler ve bakanlar en üst dereceden emekli maaşına bağlanırken, işçilerin ve memurların kazanılmış hakları ortadan kaldırıldı.

Özal hükümeti emeklilik yaşını kadınlar 55, erkekler 60 olarak yükseltti. Yasayı işverenler alkışladılar.

Yasayla eski-yeni bütün parlamenterler en üst dereceden emekli maaşına bağlandılar.

Gerekçesi "sosyal sigortalar iflas edecek" olan yasa temelde şu amaçları güdüyor:

● İşverenlerin ödeyecekleri kıdem tazminatlarını beş yıl geriye atıp onlara trilyonu aşan yeni bir fon sağlıyor.

● SSK fonlarını, emekli maaşı ödeme külfetinden kurtarıp başka alanlarda kullanma imkanı yaratıyor. (SSK,

(Devamı 7. sayfada)

"Türkiye'de faşizme karşı mücadele eden 'torunlarımı' kardeşçe kucaklarım"

● "Torunumun Çocuğuna Mektuplar"ın yazarı Prof. J. Kuczynski ile gazetemizin yaptığı röportajı 5. sayfamızda bulacaksınız.

Yunanistan işçi sınıfı yaygın kitle gösterileriyle PASOK hükümetine gereken cevabı verdi.

Yunanistan işçi sınıfı PASOK'tan hesap soruyor

● Yunanistan'daki son gelişmelerle ilgili olarak muhabirimiz Y.Genel İşçi Konfederasyonu yönetim kurulu üyesi K.Maragudakis ile görüştü.

● Maragudakis: "Bugün hiç kimse işçilerin PASOK hükümetinden dostça söz ettiğini söyleyemez."

Son aylarda Yunanistan'da birbiri peşi sıra gelişen olaylar PASOK hükümetini oldukça zor durumda bıraktı. Ekim ayında patlak veren yoğun kitle gösterileri, işçi sınıfı ve diğer emekçi yığınların sosyal demokrat PASOK hükümetinin özellikle geçtiğimiz Haziran ayında yapılan seçimler sonrasında uygulamaya soktuğu ekonomik tedbirler, sendikal harekete kabaca müda-

(Devamı 7. sayfada)

Hesap soracak bir demokrasi için

Arjantin demokrasisi cuntacılardan hesap sorarak kökleşiyor. Halk kitlelerinin karşı konulmaz istekleri sonucu yargılanan cuntacıların bir kısmı mahkum edildi, yargılama sürüyor.

Evren ve cuntacı arkadaşları için "ibret", demokrasi mücadelemiz açısından örnek teşkil edecek önemdeki bu davayı kısaca hatırlayalım.

Peron yönetimini devirip demokrasiye son veren, anayasayı kaldırıp Arjantin hukuk düzenini cuntacıların emirlerine bağlayan, Özal benzeri bir hokkabazlıkla Friedmancı ekonomik uygulamayı başlatan Videla cuntası ve daha sonraki Viola ve Galtieri cuntalarına üye 9 general, demokrasiye geçilir geçilmez yargı önüne çıkarıldılar. Halk böyle istiyordu ve demokratik Alfonsin yönetimi başka yolu seçemezdi.

Cuntacı elebaşları Videla, Viola ve Galtieri dava boyunca şaşkın ve çaresiz, yok ettikleri binlerce insanın, yaptıkları işkencelerin, toplu cinayetlerinin, önlerine getirilen binlerce kanıtından bir tekine bile itiraz edemediler. Sadece bunca vahşeti "Marksist bir düzen kurma girişimlerine" karşı "devleti korumak ve kollamak amacıyla" gerçekleştirmek zorunda kaldıklarını söyleyebildiler. Cuntacıların bir başka savunması da "terörü önlemek için iktidara el koydukları" noktasındaydı.

"Terörü önlemek bahanesiyle iktidarı aldılar ama terör onların eliyle artarak sürdü" görüşünü benimseyen mahkeme, Videla ve Massera'yı ömür boyu, Viola'yı 17 yıl hapis cezasına çarptırdı. Öteki cuntacı generalleri de 8 yıla varan ağır hapis cezalarına çarptırdı. Son cuntanın lideri Galtieri bu davadan "delil yetersizliği yüzünden" beraat etti fakat Falkland suçlusu olarak yargılanmasına devam ediliyor. Arjantin'de halk bu cezaları yetersiz buldu ve protesto gösterileri yaptı.

Arjantin'in şimdi hesap vermekte olan cuntacılarla bizdeki 12 Eylül cuntacıları arasında "aynı" denecek benzerlikler bulunuyor. Evren de ikide bir "terörü önlemek için" darbe yaptıklarını, "anarşiye son vermek" için geldiklerini ileri sürmektedir. Kurdukları "hukuksuzluk düzeni" bakımından da benzemektedirler, işledikleri cinayetler, yaptıkları işkenceler, yok ettikleri insanlar ve halklara çektirdikleri çileler bakımından da!..

Arjantin cuntacıları ile 12 Eylül cuntacılarının uyguladıkları ekonomik politikalar da "aynı"dır, ulaştıkları sonuçlar da. Onlar da "enflasyonu önlemek için" ücretleri düşürdüler, halkı aç koydular. Ve bütün bu yaptıklarının "suç" olduğunu pekâlâ bilmekte olan Arjantinli generaller anayasalarına "Bizden hesap sormak yasaktır" diye hüküm koymayı, tıpkı Evren ve arkadaşları gibi "unutmadılar"!

Evren cuntası ve 12 Eylül rejiminin suçlarına iştirak etmiş sivil-asker bütün suçlular, yaptıklarının ve çaldıklarının hesabını, "12 Eylül döneminin sorumlularından hesap sorulamaz" diye yazdıkları kanunlara rağmen vereceklerdir. Araştırması yapılmadı, göstergeleri okunmadı ve halklarımız bu iş için "referandumdan" geçmediler ama çok iyi biliyoruz ki, yığınlar 12 Eylül canilerinden hesap sorulmasını istemektedirler.

Bugün herkes, uğruna mücadele etmiyor olsa bile demokrasi istiyor. Bu çok geniş bir yelpazedir. Evren cuntası Çankaya'yı tutmuş, rejimin başındadır ve işleyen onun hukuksal düzenidir. Buna rağmen 6 Kasım'dan sonrasını ve

Özal'ı hükümet yapmış rejimi demokrasi sayacak kadar karnı geniş olanlar vardır. Demokrasinin tek eksiğini DYP, SODEP —ki bu kendi işini kendisi halletti!— ve RP'nin parlamentoda olmayışı olarak görenler vardır. Ecevit ve Demirel üzerindeki yasağın veya bir "genel affın" herşeyi halledebileceğini bekleyenler de vardır.

Halk kitlelerinin istediği demokrasi, sadece 12 Eylül'ün "sonuçlarının ortadan kaldırılmasını" içermiyor. Bu demokrasi, tıpkı Arjantin'de olduğu gibi, cuntacıların demokrasiye ve halka karşı işlemiş bulundukları "siyasal" suçlardan, ülkenin bütün kaynaklarından ve emekçilerin ekmeğinden koparıp bir avuç soyguncuya aktardığı kaynaklardan ötürü ekonomik suçlardan, bulaştığı rüşvet, irtikap, sahtekârlık gibi adi suçlardan, idam, işkence vb. gibi insanlık suçlarından, Kürt halkına karşı giriştiği toplu katiamlar nedeniyle işlediği uluslararası suçlardan dolayı yargılanmalarını ve hak ettikleri cezalara çarptırılmalarını da içeriyor.

Bu sadece suç işlemiş bir generaller ve sivil suç ortaklarının cezalandırılmış olmaları anlamında zorunlu değildir. Demokrasinin demokrasi olabilmesi, demokrasi kavramının yerli yerini bulması ve her aklına estiğinde "devleti kurtarmaya" kalkışan paşalardan demokrasinin korunabilmesi açısından da gereklidir. Bu suçları, (mesela 12 Mart sonrasında, "hesap soracağız" diye iktidar olduğu halde sormayan sosyal demokratlar gibi) "örtbas etmekten" yana tutumla demokrasi kazanılamaz ve korunamaz. Cuntacılardan hesap sormak için "devrim" gerekmez, asgari bir demokrasi de yeterlidir. Yunanistan'ın cuntacı albaylarını yargılayıp mahkum eden bir devrim iktidarı, hatta bir sosyal demokrat iktidar bile değil, iğreti bir sağ "geçiş hükümeti" idi. 12 Eylül cuntacılarını "bağışlayacak" bir demokrasi, uğruna mücadele ettiğimiz bir demokrasi değildir.

Evren ve şürekası suçludur. Yaptıklarının suç olduğunu daha baştan biliyor, bunun için Mustafa Muğlalı misali, "yargılanmayacaklarına dair" güvence arıyorlardı. Ama yargılanacaklarını da biliyor, hiç değilse Arjantin cuntasının başına gelenleri gördükten sonra, kestirebiliyorlar.

(Gerçek gazetesinin Aralık 1985 tarihli 239. sayısından alınmıştır.)

BAKIŞ

E.Mahmut Soner

Sloganlar!..

TÜRK-İŞ yönetimi ve bu yönetimin taşra uzantıları, kendilerine faşizm tarafından sağlanmış sendikal tekel olma imkanlarını da kullanarak işçi hareketini pasif tutmayı, bu olmazsa yolundan saptırmayı deneyip duruyorlar. Bunun için olmadık cambazlıklara, bu da olmazsa işçileri tehdit etme anlamında "hükümeti tehdit" etmeye kadar işi vardırıyorlar. Kendilerince tayin olunmuş pasifikasyonun bugünkü çerçevesi dışına çıkacak her hangi bir eylemi "anarşiye geri dönüş" olarak niteleyip rejimden "anlayış" bekliyorlar.

Türk-İş'in 22 Aralık 1985 tarihinde Ankara'da yaptığı, yaklaşık 2000 sendikacının ve sendika temsilcisinin katıldığı "Parlamenterlere Çağrı" toplantısı işçi hareketinin ve demokrasi mücadelesinin yarınki geleceğine dair önemli ipuçları verdi. 2000 kişi nedir ki? Türk-İş yönetimi kendi "işçileri pasifleştirme eylemini" onaylayacak, seçilmiş 2000 sendikacı bulup toplayamaz mı?

Demek ki artık toplayamıyor, bundan sonra da toplayamayacak. "Genel Grev!" ve "Hükümet İstifa!" sloganlarından konuşmasını bitirme imkanı bile bulamayan Şevket Yılmaz'ın ayaklarının altındaki toprak, besbelli ki kayıp gitmektedir.

Şevket Yılmaz'ın ve ekibinin ve taşra kuşağının işçilerden yükselen tepkiyi kontrol edemez duruma düşmesi, en çok işverenleri ve siyasi gericiliğin mihraklarını ürküttü. İşçilerin Şevket Yılmaz'ı susturmaları, Şide'yi yuhlamaları ve işçi sınıfının üslubuna yaraşır bir mücadele özlemini çağrıştırmaları "anarşi tehlikesi" olarak basında boy verdi. Rejimin çivilerinin sökülebileceği ve "en kötüsü" de işçi sınıfı tarafından sökülеceği korkusu gizlenemedi. 12 Mart'ta cezaevlerindeki siyasi mahkumların "hemen tamamının gençler olduğu", 12 Eylül'den sonra durumun değiştiği ve "siyasi mahkumlar arasında oldukça fazla sayıda işçi bulunduğu", giderek "siyasi mahkumların tamamının işçilerden oluşabileceği" hesaplarına girildi. (Tercüman, 23 Aralık 1985)

Buraya kadar ve gericiliğin tepkileri açısından herşey güzel ve demokrasi mücadelesinin geleceği açısından sevindiricidir de, önemli olan bununla bir yere varılamayacağıdır. Rejimin işçi sınıfını pasifize edecek "ekonomik" imkanları zaten hiç olmadı, bundan sonra da olmayacak; bugünkü Türk-İş yönetimi ile bugüne kadar susturmayı başardı; ama elinde siyasal araçlar mevcuttur ve tepkilerden ibaret bir işçi hareketini, hele bu hareket Türk-İş gibi bir paslı kanaldan akmaya çalışıyorsa, bastırabilecek durumdadır. Sloganlar pekçok şeyi kanıtlıyor, fakat bir tek şeyi, işçi sınıfının zincirlerinden kurtulabileceği durumu kanıtlamıyor.

Ama işte, bunun da başarılabileceğini haber veriyor. "Fazla" değil, "biraz" sabırlı, biraz "kararlı" ve siyasal demokrasi hedefine dönük örgütlü bir mücadeleyi gerektiriyor.

TEKELLERİN "AİLE BÜTÇESİ"

1986 «kimin olacak?»

24 Ocaklı 7. bütçe uygulamaya girdi. Bu defa "açık", öncekilerden daha fazla.

Yatırımlar % 20,1'den % 17,9'a, memur ve işçi (cari) harcamaları % 23,3'ten yüzde 17,5'e düştüğü, vergi gelirleri, döviz girişi ve ihracat artışları öngörüldüğü halde neden "açık" fazla? Bu bütçe kimin bütçesi?

Açık 500 milyar değil. 1,6 trilyon dış borç ödemesi de var. Yani 2,1 trilyon ve "kapatılması" zorunlu bir açık var.

Geriye dönüp bakalım. 12 Eylül 1980. TV'de 5 general neden demokrasiye son verdiklerini açıklıyorlar. Sözcü Evren:

"Anarşi..."; "şöyle iki üç yıl kemerleri milletçe sıkalım, sonra düzlüğe çıkacağız... vatan-millet ve çalışmak..."

"Kemerler sıkıldığı" için "düzelmesi gereken" şeylerden hiçbiri, üstelik 2-3 yıl yerine 6-7 yıla rağmen düzelmedi. Köylüler % 30'dan, işçiler % 40'dan ve bütün emekçiler bu emsallerinden daha az kemer sıkmadılar.

2.1 trilyon bütçe açığı 7. yılda da her şeyin emekçiler aleyhine gelişeceği anlamına geliyor. Sosyal harcamalarda (eğitim, sağlık vb. gibi.) belirgin bir artış olmaksızın, askeri ("savunma") harcamalarındaki başdöndürücü yükselme (1.2 trilyon) halka salınacak yeni vergiler, üstüste bindirecek zamlar, tekellere yeni krediler demektir. 2.1 trilyon açık daha yüksek bir enflasyon, "enflasyonu düşüreceğiz" demagojisinin devamı, bunu sağlayacak siyasi baskıların sürmesi, 6 yıla 1 yıl daha ilave edilmesi demektir.

Olup-Biten	1981	1985
Büyüme hızı	*% 4,1*	*% 3,9*
Bütçe geliri	*5.1 milyar*	*5 milyar*
Enflasyon	*% 24,6*	*% 46*
Para artış hızı	*% 24,8*	*% 47,8*
İşçi dövizi	*2,5 milyar*	*1,9 milyar*
Dış borç	*15.5 milyar*	*22.2 milyar*
Kişi başına gelir	*1280 dolar*	*969 dolar*

(Milliyet, 30 Kasım 1985)

Tarım ürünlerinde gasp sürüyor

- Kasım 1985 itibarıyla üretici köylünün alacağı 73 milyar 700 bin liraya yükseldi.

Faşizmin "enflasyonla mücadele" politikası adı altında ücret ve maaşların yanısıra tarım ürünlerinin taban fiyatlarını da düşürdüğü, üstelik belirlenen son derece yetersiz fiyatlar üzerinden ödemelerin de ya uzun süre geciktirilerek ya da hiç yapılmayarak üretici köylünün ürününün gaspedildiğini daha önce de yazmıştık. (Bu konuda geniş bir inceleme Dayanışma'nın Kasım 1985 sayısı ekinde yayınlanmıştı.) Devletin yarı resmi ajansı olan Anadolu Ajansı'nın Kasım 1985 başı itibariyle verdiği üretici köylüye olan borç dökümü, faşizmin talanını bir kere daha sergiliyor. Buna göre destekleme alımı yapan tarım satış kooperatifleri Ekim 1985 sonuna kadar üreticiden 160 milyar 86 bin 938 lira değerinde ürün almışlar ve uzun süre geciktirdikten sonra bunun ancak 97 milyar kadarını, o da taksit taksit ödemişlerdir. Sonuç olarak 73 milyar 694 bin 833 liralık üretici alacağı faşizmin "işbilir" hükümeti aracılığıyla tekellere sermaye edilmiştir. Bu alacağın yaklaşık 20 milyarı pamuk, 39 milyarı çay, 5 milyarı ayçiçeği, 3 milyarı soya üreticisine aittir.

Hector Cuevas öldü

Şili Ulusal Yapı İşçileri Sendikası Genel Başkanı Hector Cuevas 11 Ekim 1985'te öldü. Faşist Pinochet cuntasına karşı aktif mücadelede yer alan Cuevas'ın ülkesine dönmesi için uluslararası kampanya yürütülmüş ve Pinochet cuntası insanlık suçlarından birisini daha işleyerek bu izni vermemişti.

Cuevas'ın hayatını adadığı mücadele başarıya ulaşacak ve Şili halkı faşizmi ezecektir.

GERÇEK gazetesinden fabrika haberleri

ADANA PAKTAŞ'TA HAKLARIMIZDAN VAZGEÇMEYECEĞİZ

Adana'da kurulu Paktaş I ve II tekstil fabrikaları Eylül 1985'e kadar normal üretimini ve ücret ödemelerini yapıyor iken, 7 Eylül'de asılan bir duyuruyla aylıkların 17 Eylül'de, avansın da 24 Eylül'de ödeneceği bildirildi. Ancak ayın 17'sinde aylık ödenmedi. İki gün sonra parça parça verilmeye başlanıp ayın 22'sine kadar sürdü. Bu, 7 Eylül'de verilmesi gereken aylıktı. 24 Eylül'de vaadedilen avansa gelince, işveren para olmadığını söyledi, bu sırada üretim sürüyordu. İşveren 26-27 Eylül günlerinde kayboldu.

Aylıkların normal ödeme günü olan 7 Kasım'da yine ödeme yapılmadı. İki gün sonra 9 Kasım günü saat 17'de elektrikler kesildi.

Elektriğin kesildiği gün güvenlik kuvvetleri fabrikaya girerek işyerinin boşaltılmasını istediler. Temsilci arkadaşlarımız rozetlerini çıkartarak işyerini boşaltma görevini rızalarıyla üstlenemeyeceklerini ifade ettiler. Temsilciler dışındaki işçiler de, polislere "burası bizim işyerimiz, elektriği biz kesmedik, kanunsuz direniş de yapmıyoruz. Sadece çalışmak istiyoruz. Tazminatımız ödensin, boşaltalım" karşılığını verdiler. Polisler bu kez de kadın işçilere yönelerek "bu yaptığınız kanundışıdır. Şimdi evinize gidip rahat edin" diye çıkıştılar. Kadınlardan biri öne çıkarak şu cevabı verdi: "Evimize gidip nasıl rahat edebiliriz. Evimizde de açız, burada da açız. Burası da evimizdir.

Üretimin durmasını takip eden ilk günlerde işveren vekili ve genel müdür muavini Hüseyin Kaya dışardan hamal ve kamyonlar getirerek 50 kamyon kadar kumaşı dışarı çıkardı. Vekil bu yüklemeleri hep gece yapıyordu. Sendika bu duruma seyirci kalırken, işçilerde bir huzursuzluk belirdi. Bu huzursuzluğu dağıtmaya çalışan işveren vekili bu kez fabrikanın boyahane kısmına gelerek işçilere, eğer yükleme yapılırsa iki bin lira ödeyeceğini söyledi. İşçilerin buna razı olmaması üzerine işveren vekili üretime geçildiğinde hesaplaşacağını bildiren tehdit savurup çekip gitti. Bir gün sonra yine kamyonlar geldi. Beraberlerinde durumdan haberleri olmayan Kürt hamallar vardı. Ama bu kez vekil malları işyerinden çıkaramadı. Çünkü işyerindeki Kürt işçiler hamallarla ana dillerinde konuşup malları yüklememelerini, 50 bin lira bile verilse reddetmelerini söylediler. Hamallar da işçilerin mücadelesinin yanında yer alıp yükleme yapmadan çekip gittiler. Zaten işçiler de kararlıydı. Kamyonlar yüklense de lastiklerin havasını boşaltacaklardı.

İşveren Tarsus'ta kurulu Paktaş II işçilerini entrikalarla işyerinden uzaklaştırmayı başardı, ama biz Paktaş I işçileri bu oyuna gelmeyeceğiz. Şimdi beş bine yakın işçi iki aydan beri ücret alamıyor. Bunun üç bine yakın bölümü Paktaş I'de çalışıyor. Biz her gün gelip gidiyoruz. İçerdeki haklarımızdan bir kuruş bile vazgeçmeyeceğiz. Açlık, baskı ve entrikalar bizi yıldırmayacaktır.

Paktaş işçilerinin geçmişten gelen bir mücadele geleneği vardır. Bu geleneği şimdi yükselteceğiz. Kazanan mutlak biz olacağız.

Paktaş I'den
Bir Gerçek Okuru

BİRLEŞİK ALMAN İLAÇ FABRİKASINDAN SELAM

Dünyamızın hiçbir yerinde durdurulamayan, gittikçe güçlenen işçi sınıfı hareketi Türkiye'de de mücadelesini sürdürüyor ve Evren cuntası ve yardakçıları bile bunu engelleyemiyor.

İstanbul Birleşik Alman İlaç Fabrikası'nda çalışan işçiler onurla sürdürdükleri grev mücadelesinde patronun ve grev kırıcılarının oyunlarına gelmeyeceklerini kanıtladılar.

Grev sırasında işveren grevci işçilerin evlerine grevi kırmak için geçmişte gördüğümüz gibi bir takım aşağılık tekliflerle gitti. İşçilerin adreslerine mektup ve para gönderdi. Ama sonuç alamadı. İşçiler azimle grevi sürdürdüler.

İşçi sınıfı mücadelesinin faşizm altında bile güçlenebileceğini, hiçbir zaman boyun eğmeyeceğinin bir örneğini verdiler. Bu mücadelede yenilgiler de olacaktır. Ama gün geçtikçe başarıya ulaşılacaktır.

Birleşik Alman İlaç Fabrikası
İşçilerinden Bir Grup

Kıbrıs'ta ABD'nin güvenliği ve çıkarları

● ABD'deki Amerikalıları "savunma kalkanı" ile koruyacağını vaad eden Reagan yönetimi ve Pentagon şefleri, öngördükleri nükleer savaşta Avrupa'daki ABD askerleri ve ailelerini tahliye için Kıbrıs'ı düşünüyorlar.

Kıbrıs'ta yayımlanan, Klerides'i destekleyen ılımlı sağcı Simerini gazetesi 26 Kasım 1985 günlü sayısında ABD Genel Kurmay Başkan yardımcısı General Lawrence A. Gkantze'nin ABD Savunma Bakanı Weinberger'e gönderdiği gizli mektubun metnini yayınladı.

10 Temmuz 1984 tarihli mektubunda Amerikalı general, Weinberger'e "Nükleer savaş halinde Kıbrıs'ın Avrupa'daki Amerikalıların tahliyesi için kullanılacağını" yazıyor. Mektubun metni şöyledir:

"Sayın Bakan,

Güvenliğimiz ve çıkarlarımızla son derece ilgili olan önemli ve ivedi bir konu hakkında sizlere yazmayı görev kabul ediyorum.

Ben Kuzey Kıbrıs'taki hava üsleri dahil, üsleri düşünüyorum. Onayladığınız direktifler bu üslerin Ortadoğu operasyonları konusunda olduğu kadar, Avrupa'da bir nükleer savaş çıkması halinde ABD askerleri, aileleri, diğer Amerikan vatandaşlarının tahliye edilmesi işlemlerinde taşıdığı önemi vurguluyorlar. Bu konuda başarılı hazırlıklar 1983 ve 1984 yıllarında F.Almanya'da gerçekleştirilmişti.

Kuzey Kıbrıs'taki üslerin sözü edilen amaçlar için kullanılabilecek ne hizmet kolaylıkları, ne de kapasitesi vardır. Dolayısıyla bu üsler planlandığı şekilde kullanılamayacaktır.

Müttefiklerimizin topraklarına nükleer silahların sevkedilmesi ve silahlı bir çatışmada kullanılması mümkün olduğu kadar erken zamanda gerçekleştirilebilecek geniş çapta bir tahliye olasılığına büyük ölçüde bağlıdır. *Kuzey Kıbrıs'ta bağımsız bir devletin Türkiye'nin himayesinde kurulmuş olması gerçeği, bu üslerin tamamlanması ve askerlerimizle ailelerinin Avrupa savaş alanlarından buraya tahliye işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi yolunda olumlu bazı adımların ortaya çıkmış olduğu gerçeği yaratılmış olmakla birlikte, bizim henüz bu koşullardan yararlanma yönüne gitmediğimiz görülüyor.* Bu da bizim, Amerikan Başkanı'nın Avrupa ile ilgili stratejik projelerini nasıl tehlikeye soktuğumuzu gösteriyor. Bu nedenle sizden meselenin çözümü yolunda adımlar atılması ve elinizdeki olanakların kullanılması suretiyle konunun halledilmesini rica ederim.

General Lawrence A.Gkantze
Hava Kuvvetleri Kom
Genel Kurmay Başkan
Yardımcısı"

Görüldüğü gibi Reagan yönetimi Amerikan halkını "savunma kalkanı" ile bir nükleer savaş felaketinden kurtarabileceğini söyleyerek "Yıldız Savaşları" çığırtkanlığı yaparken, Pentagon'un gözü dönmüş generalleri de ABD toprakları dışındaki Amerikan vatandaşlarının nükleer savaştan nasıl kurtulabileceğini hesaplamaktadırlar! Pentagon'un önde gelen ağızlarından Gkantze'nin mektubu, bu savaş kışkırtıcısı hesaplarına Evren cuntasının nasıl destek sağladığını da açıkça göstermektedir.

Sendikal haklara saldırı cevapsız kalmayacak

● Hükümetin yeni kararı işverenler tarafından memnunlukla karşılanırken, Alman Sendikalar Birliği (DGB) işçileri mücadeleyi yükseltmeye çağırdı.

Bonn'daki Kohl-Genscher gerici hükümeti F.Almanya'daki tüm ilerici güçlerin ve sendikaların karşı çıkmalarına rağmen, Çalışmayı Teşvik Yasası'nın 116. maddesini 18 Aralık günü yaptığı Bakanlar Kurulu toplantısıyla işverenlerin istediği yönde değiştirdi. Çalışma Bakanı Norbert Blüm'ün bir başarı olarak nitelediği bu değişiklik kararına göre grevden dolaylı olarak etkilenen işçiler, eğer sendikaları o işçiler için de benzer talepler ileri sürüyorsa, bundan böyle bugüne kadar olduğu gibi işsizlik parası ya da kısa mesai parası alamayacaklar.

Bilindiği gibi işverenler, her hangi bir fabrikada ya da işkolunda grevden dolayı üretimin durması halinde, o fabrika ya da işkoluna mal veya hizmet üreten herhangi bir fabrikanın bu grevden etkilendiğini ileri sürerek üretimini yavaşlatması halinde, işçilere kısa mesai parası ödenmesini istemiyorlar. Nitekim 1984 yılında 35 saatlik iş haftası için yapılan grevler sırasında 55 bin işçi greve gittiği halde, 170 bin işçiye karşı lokavt ilan edilmiş ve 315 bini grev bölgesi dışında olmak üzere 370 bin işçiye de soğuk lokavt uygulanmıştı. Öte yandan grev ve lokavtlardan etkilendiğini ileri sürerek üretimini yavaşlatan işverenler, işçilere çalışılmayan sürenin parasını ödemedikleri gibi, Nürnberg'deki Federal Çalışma Dairesi de kısa mesai parası ödemeyi reddetmişti. Bunun üzerine sendikalar Federal Sosyal Mahkeme'ye başvurmuşlar ve dava henüz sonuçlanmamıştı.

Bakanlar Kurulu'nun kararını açıkladığı sırada sendikaların Düsseldorf'ta düzenledikleri ve 8 bin kişinin katıldığı bir gösteride konuşan DGB Başkanı Breit, hükümetin sendikalara karşı doğrudan bir saldırıyı başlattığını söyledi ve hükümeti mahkemelerde devam etmekte olan davaları hiçe saymakla suçladı. Breit konuşmasında, bu kararla sadece lokavtların genişletilmesinin amaçlanmadığını, ayrıca işverenlerin eline başka silahların da verilmek istendiğini belirtti.

Sendika sözcülerinin çeşitli vesilelerle belirttikleri gibi, bu yasa değişikliğinden amaçlanan, sendikaların grev yapamayan bir tabela örgütü haline getirilmesidir. Bu değişiklikle işverenler her hangi bir bölgedeki grevden etkilendiklerini bahane ederek, grev yapılmayan işyerlerinde de lokavt ilan edebilecekler ve işçileri sokağa atabilecekler. İşsizlik parası ya da kısa mesai parası alamayan işçiler ise, sosyal dairelerde kuyruğa girmek zorunda kalacaklardır.

116. maddedeki yeni değişiklik F.Almanya'daki yerli-yabancı tüm işçileri hedeflemekle birlikte, kanunun yabancı işçilerle ilgili bir başka yönü daha bulunmaktadır. Bilindiği gibi uzun süre işsiz durumda olan ve bu nedenle sosyal yardıma başvurmak zorunda kalan yabancı işçileri —özellikle Türkiyeli işçileri— eğer süresiz oturma izinleri yoksa ülkelerine geri gönderebilmektedirler. F.Alman tekelci sermayesi ve onun politik temsilcileri böylece bu yasayla sadece grevci işçilerle grevde olmayan işçileri karşı karşıya getirmeyi amaçlamıyor; ayrıca sınır dışı etme tehdidini Demoklesin kılıcı gibi yabancı işçilerin başında tutarak, onları Alman işçi sınıfına karşı kışkırtmayı da düşünüyorlar.

F.Hükümet bir yandan sosyal haklarda yeni yeni kısıtlamalar getirirken, öte yandan Reagan'ın "Yıldız Savaşları" projesine de katılma kararı aldı. Hükümetin açıklamasında "Yıldız Savaşları" projesine F. Alman tekelleri aracılığıyla katılınılacağının belirtilmesi, 116. maddede yapılan değişikle birlikte düşünülürse, mevcut hükümetin tekelci sermayenin çıkarlarının nasıl gözü kara savunucusu olduğu daha iyi anlaşılır.

Önümüzdeki dönem, F.Almanya'daki sınıf mücadelesinin daha da sertleşeceği ve barış hareketinin yükseleceği bir dönem olacak. Türkiyeli işçiler ve ilerici güçler, bu mücadeledeki yerlerini her zaman olduğu gibi kararlıca almasını bileceklerdir.

1256 AYDINLA DAYANIŞMA GİRİŞİMİ İÇİN

Münih'te toplantı yapıldı

7 Aralık cumartesi günü Münih'te "1256 Aydınla Dayanışma Girişimi" için bir toplantı yapıldı.

Münih ve çevresinde oturan aydınlar biraraya gelerek, Türkiye'deki aydınların mücadelesini destekleyeceklerini, Türk ve diğer uyruklu aydınların da desteğini sağlayacaklarını, uyum içinde birlikte mücadele edeceklerini belirttiler.

Bu konuyla ilgili olarak konser, seminer, kültür, eğlence geceleri düzenleyeceklerini, resim, karikatür, grafik, şiir sergileri açacaklarını, gecenin gelirinin giderler çıktıktan sonra "1256 Aydınla Dayanışma Girişimi"nin banka hesabına göndereceklerini söylediler.

Toplantı sonunda seçilen üç kişilik yürütme komisyonunun, toplantıya katılanların yaptıkları önerileri dikkate alarak bir çalışma programı oluşturması ve kısa zamanda çalışmalara başlaması kararlaştırıldı. Toplantı olumlu ve heyecanlı bir hava içinde son buldu.

«Arkadaşıma Sataşma» kampanyaları yayılıyor

● Fransa ve F.Almanya'dan sonra Benelüx ülkelerinde de "yabancı düşmanlığına ve ırkçılığa karşı direnelim" kampanyaları yaygınlaşıyor.

Batı Avrupa ülkelerinde kapitalizmin kriziyle tırmanan yoğun işsizlik ve ağırlaşan yaşam koşullarına paralel olarak göçmen işçilerin şahsında bir "yabancı düşmanlığı" tırmandırılıyor. Ancak burjuvazinin bu hesaplarını boşa çıkarmak üzere yine bu ülkelerde işçi sınıfı ve ilerici, demokrat güçlerin körüklenen bu yabancı düşmanlığına karşı mücadelesi de yükseliyor. Bu mücadelenin bir parçası olarak, Fransa'da büyük bir başarıyla yürütülen *S.O.S. Racisme* (S.O.S. Irkçılık) eylemi F.Almanya'da da "Arkadaşıma Sataşma!" kampanyasında somutlandı. F.Alman Sendikalar Birliği DGB'nin öncülüğünde yürütülen kampanya, Alman halkını "yabancıların gün be gün karşılaştıkları ayrımcılık ve aşağılanmaların alışılagelmiş olaylara dönüşmesini ve toplumun yabancı düşmanlığını kanıksamasını önlemeye" çağırıyor.

Aynı içeriğe sahip kampanyalar İskandinav ülkeleri ile Benelüks ülkelerinde de yoğun bir biçimde sendikaların, kitle, meslek ve gençlik örgütlerinin aktif katılımıyla gerçekleştiriliyor.

Irkçılığa hayır!

Irkçılığa Hayır, Dostluğa Evet! Savaşa Hayır, Barışa Evet!

Danimarka'nın Ringsted kentinde, Ringsted Dostluk ve Kültür Derneği tarafından 23 Kasım cumartesi günü düzenlenen "Danimarkalı ve Göçmen Gençler Gecesi'ne Türkiyeli, Danimarkalı ve çeşitli uluslardan 300'den fazla insan katıldı.

Gecenin açış konuşmasını yapan Dernek Başkanı Yusuf Koçak, özellikle son zamanlarda Danimarka halkının belirli bir kesiminde ırkçı eğilimlerin arttığını dikkati çekerek, bu konuda vakit geçirmeden gerekli önlemleri almak gerektiğini vurguladı.

Daha sonra göçmen işçilerin çocuk, genç ve kadınları için eğitim olanaklarının yaratılmasının önemini belirten Yusuf Koçak, göçmen işçiler arasındaki, işsizlik oranının, Danimarkalılardan üç misli fazla olduğunu, bu durumun özellikle gençler için büyük sorunlar doğurduğunu söyledi.

Savaşa karşı barışı, ırkçılığa karşı dostluğu savunmanın insanlık görevi olduğunu belirten Ringsted Dostluk ve Kültür Derneği Başkanından sonra söz alan, Ringsted Belediye Kültür Komisyonu Başkanı ve Filistinli bir politik göçmen, halklar arası dostluğun önemini belirten konuşmalar yaptılar.

Daha sonra gecede hazır bulunan Türkiyeli ve Danimarkalı sanatçılar Türkçe, Kürtçe ve Danimarkaca türkü ve müziklerle geceye renk kattılar.

Danimarka'da göçmen işçiler ikinci kez oy kullandı

19 Kasım'da Danimarka'da yapılan yerel seçimlerde, göçmen işçiler ikinci kez oy kullandılar.

Danimarka'da en az 3 yıl oturma izni ile kalmış ve 18 yaşını doldurmuş olan yabancılara, ilk kez 1981'de yapılan yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı verilmişti. 1981'deki yerel seçimlerde oy kullanma hakkına sahip 52 bin göçmen işçi, oy kullanma hakkına sahip olanların tümünün %2'sini oluşturuyordu. Geçen seminerde göçmen işçilerin seçime katılma oranı ise %62,2 idi. 1981'deki seçimlerde 2 Türkiyeli ve 1 Ürdünlü göçmen işçi yeterli oyu alarak yerel belediye meclisine seçilmişlerdi.

19 Kasım 1985'deki yerel seçimlerde, Danimarka'daki toplam 104 bin yabancıdan 61 bininin seçme ve seçilme hakkı vardı. Danimarka'daki 18 bin Türkiyelinin 2/3'nin de oy kullanma hakkına sahip olduğunun tahmin edildiği son yerel seçimlerde, çeşitli uluslardan birçok göçmen işçi, ya bağımsız listeleri ile, ya da değişik parti listelerinden adaylıklıklarını koymuşlardı.

275 yerel ve 14 anakent belediye meclisi için yapılan son seçimlerde bu kez 1'i kadın 6'sı Türkiyeli yerel belediye meclisine seçildi.

DGB ayrımcılığa karşı çıktı

DGB yabancı işçilerin yanında

F.Alman Sendikalar Birliği DGB Genel Merkez Yürütme Kurulu üyesi Siegfried Bleicher, Düsseldorf'ta yapılan "Yabancı İşgücü Çalışma Komisyonu" toplantısında yaptığı konuşmada yeniden işe alınmada ve meslek öğreten işyerlerine dağıtımda yabancı işgücünün de gözetilmesini istedi. Bazı işkollarında ve işyerlerinde sadece Almanların yeniden istihdam edildiklerini ve DGB'nin bunu dikkatle izlediğini belirten Bleicher, çalışma hayatında ve tüm toplumda her türlü ayrımcılığa karşı olduklarını vurguladı.

Öte yandan DGB ile Arbeiterwohlfahrt'ın Frankfurt'ta kentinde yaptıkları ortak toplantıda konuşan IG Metall Yürütme Kurulu üyesi Willi Sturm işverenlerin yabancı işgücünü, 35 saatlik hafta için grevlere yoğun biçimde katılmalarından dolayı cezalandırmak istediğini belirtti. Bilindiği gibi Kuzey Hessen Metal Işverenler Birliği Başkanı Joachim Vetter'in örgüt üyelerine gönderdiği ve "ülkemize gelen konuk işçiler, ülkemizde konuk gibi davranmamışlar ve aksine grevlerin bir numaralı destekçisi olmuşlar ve en radikal tavrı takınmışlardır" diyerek saldırganlığını sergilediği genelge, işçiler arasında büyük tepki uyandırmıştı.

Nikaragua halkı yalnız değildir

● BM Genel Kurulu ABD'nin ekonomik ambargosuna karşı çıktı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, ABD'nin Nikaragua'ya uyguladığı ekonomik ambargonun kaldırılması yolunda karar aldı. ABD'nin diplomatik alanda uğradığı ağır bir yenilgi olarak değerlendirilen karar, Reagan yönetiminin Nikaragua halkına karşı yürüttüğü "ilan edilmemiş savaş"a karşı dünya kamuoyunun gösterdiği yoğun tepkiyi yansıtıyor.

Bu arada 30 Mayıs 1984 tarihinde Nikaragua ile Costa Rica'nın ortak sınırında Contra'ların lideri Eden Pastora'nin düzenlediği basın toplantısında patlayan bombanın bir CIA provokasyonu olduğu ortaya çıkarıldı. İki kişinin öldüğü bomba olayının Sandinist hükümet tarafından düzenlendiği ileri sürülmüş ve Nikaragua'ya karşı yoğun bir karşı-propagandaya girilmişti. Ancak geçtiğimiz haftalarda ABC televizyonundan bir grup gazetecinin uzun süren araştırması sonucu bomba olayının Contra'lar tarafından gerçekleştirildiği, olayda Costa Rica'da yaşayan büyük toprak sahibi Amerikalı John Hull'ın önemli bir rol oynadığı; gerçekte, Hull'ın buradaki mülkünü Contra'lara lojistik merkez olarak bağışladığı ve bu hareketlerinin de Costa Rica'lı yüksek rütbeli subaylar tarafından desteklenip, korunduğu ortaya çıktı. Araştırmada ortaya çıktığına göre, suikast için ayrılan ödül olan 50 bin dolar, baş harfi C olan üç harfli bir örgütün —artık bilmeyen mi var?— adamı tarafından hazırlanmıştı.

Thatcher ve Kohl SDI'ye katılma kararı aldı

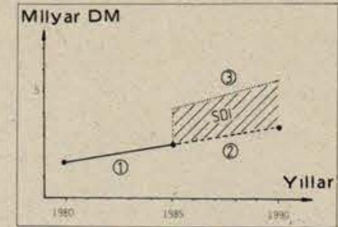
● Tekellerin pazar ve kâr hesapları üzerinde anlaşmaya varmalarıyla, İngiltere ve F.Almanya hükümetleri Reagan'ın "Yıldız Savaşları" senaryosunda yer almaya karar verdiler.

ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger geçtiğimiz Mart ayında yaptığı bir konuşmada ABD'nin Batı Avrupalı müttefiklerini de SDI "araştırma projesi"nde yer almaya çağırmış, ancak bugüne kadar Batı Avrupalı müttefiklerinden kesin bir destek görmemişti. Varılan anlaşmaya göre Britanya kökenli 30 büyük şirket uzayın silahlandırılması planlarında yer alacak, savaş tacirliğinden kasalarını dolduracaklar.

F.Almanya'da Kohl hükümetinin de, tekellerin gelmiş geçmiş en büyük kâr fırsatı olarak değerlendirdikleri SDI projesinden pay kapma istekleri doğrultusunda projeye katıldığı görülüyor. Silahlanma yarışında yeni ve son derece tehlikeli bir adımı oluşturan SDI projesine bu katılma kararı her iki ülkede de muhalefet partileri ve kamuoyunun büyük protestoları ve tepkisine yol açtı. Öte yandan Fransa, Norveç, Danimarka ve Avustralya projeye hükümet düzeyinde katılmayacaklarını açıkladılar.

F.ALMANYA HÜKÜMETİNİN SOSYAL VE ASKERİ ALANLARDA YAPTIĞI HARCAMALARIN SEYRİ 1980-1985

Harcama alanları	1980	1985	Değişme
	Milyar DM		%
Toplam harcama	214,3	259,3	21,1
İş ve Sosyal Düzen Bakanlığı	48,1	56,8	18,2
Eğitim ve Bilim Bakanlığı	4,2	4,0	-5,8
Aile, Gençlik ve Sağlık Bakanlığı	18,8	16,1	-14,6
Savunma Bakanlığı	38,9	49,0	26,0

Alman ekonomisine SDI yükü

İngiltere ve F.Almanya'da ekonomik kriz emekçilerin yaşamında derin izler bırakırken, hayat pahalılığı ve işsizlik hızla artarken, askeri bütçelere eklenen SDI yükü bir yandan nükleer tehdidi tırmandırıyor, diğer yandan toplumsal refah ve gelişmenin önündeki ağır bir engeli oluşturuyor.

Kolombiya'da ordu dişlerini gösteriyor

● Kolombiya KP Genel Sekreteri Giberto Vieria, L'Humanite'nin sorularını yanıtladı.

☐ *Betancur hükümetinin gidişatını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

▣ Bu hükümet, finans burjuvazisiyle sıkı bağları olan büyük sanayi burjuvazisinin çıkarlarını temsil ediyor. Betancur hükümeti başlangıçta milli ve popülist bir icraat gösterdi. Bu politika ona büyük bir prestij sağladı. Ne var ki, ekonomik güçlükler karşısında Kuzey Amerika emperyalizmine teslim olmaya başladı. Bugün Uluslararası Para Fonu'nun reçetelerini uyguluyor. Ve sosyal reformlar da gerçekleşmedi. Betancur bütün prestijini yitirdi. Bugün artık halkın onu desteklemesi imkansız.

Bogota, askerlerin gölgesindeki şehir.

☐ *"Adalet Bakanlığı olayı" hakkında ne düşünüyorsunuz?*

Adalet Bakanlığı'nın işgali M-19 gerilla hareketinin en büyük hatası oldu. M-19, Betancur'un askerler ve sağ tarafından tümüyle kuşatmada olduğunu hesaba katmadı. Bu durumda Betancur açmazda kaldı: Ya gerillalarla diyaloga girecekti, ya da askerleri karşısında bulacaktı.

☐ *Kolombiya'da durum nasıl sonuçlanabilir?*

▣ Bugün askerler hâlâ saldırgan ve anlaşmayı bozma yolları peşinde. Kolombiya Silahlı Devrimciler Gücü (FARC), cephelerine zarar verecek şiddet ve saldırganlık hareketlerine karşı çıkıyor, bu hareketleri yeriyor. Eğer Betancur gericiliğe teslim olmayı sürdürürse ve militarist eğilim hükümeti hakimiyeti altına alırsa, ülke şiddet ortamına sürüklenecek ve yeni bir iç savaşın içine düşecek. Kolombiya Salvadorlaştırılma tehlikesiyle karşı karşıya. Bu durumda, demokrasiyi kurtarmak için ülkedeki bütün demokrasi güçlerinin birleşmesi şart. Kolombiya'da demokrasi güçleri önemli bir potansiyele sahip, ama dağınık.

Askerler, etki altında tutabilecekleri otoriter bir hükümet yaratma peşindeler. Aynı zamanda şiddeti artırıyor. Seçim tarihi yaklaştıkça, şiddetin hızı, şu ya da bu şekilde, günden güne artacak. Biz bunu biliyoruz. İhtiyatlı davranıyoruz. Ve gereken tedbirleri alıyoruz. Çünkü parti yöneticilerinin katledilmesi planları var. Fakat kendimizi yılgınlığa kaptırmayacağız. Durum çok vahim: Demokrasi güçleri Kolombiya'yı demokrasiden geri döndürecek tüm engelleri ortadan kaldırmak zorunda.

☐ *Gelecek Mart'ta parlamento seçimleri olacak. Onu başkanlık seçimleri izleyecek. Nasıl hazırlanıyorsunuz?*

▣ Komünist Partisi, FARC'ın komutanı ve barış güçleri tarafından oluşturulan Yurtsever Birlik'in yöneticisi Jacobin Arenas'ı destekliyor. Birlik'te ayrıca eski bir şehir gerillası örgütü ve mahalli liberal ve muhafazakâr hareketler yer alıyor. Yurtsever Birlik kongresi, örgütün kentler dışında büyük etkinliği olduğunu, buna karşılık işçi sınıfı içinde çok zayıf olduğunu gösterdi. Ayrıca solda yer alan diğer güçlerin hepsiyle görüşüyoruz. Henüz bir anlaşmaya varamadık, ama parlamento seçimleri için bu yönde imkanlar mevcut.

Botha rejimi gittikçe batağa saplanıyor

Güney Afrika'da ırkçı rejimin yabancı gazetecilere yasak koyduğu Kasım ayı başından Aralık ayının ilk günlerine kadar 90'dan fazla siyahın daha katledildiği gizlenemedi. Bu, günde 3-4 kişinin öldürülmesi demektir. Taşa karşı mermiyle cevap veren polis Aralık ayının ilk günlerinde, önce 18 yaşında bir genci, ardından 16 siyahı birden öldürdü. Buna tepki olarak siyahlar protestoda bulundular ve bu arada beyaz dükkanlardan alışverişi keserek, yılbaşı için kendi pazarlarını kurdular. Ancak Botha rejimi bunu da yasakladı. Bu arada iki siyahın ölüm haberini iletmek isteyen 8 yabancı gazeteciyi de tutukladı.

Ancak ırkçı rejime karşı gösteriler sürüyor. 21 Temmuz'da binlerce militanı tutuklanan Birleşik Demokratik Cephe (UDF), o tarihten sonraki ilk büyük toplantısını Aralık ayı ortasında Durban'da yaptı. 6 bin kişinin katıldığı toplantıda halen hapiste olan UDF liderlerinden Walter Sisulu'nun eşi ve kendisi de Aralık ayı başında serbest bırakılan 12 UDF yöneticisinden biri olan Albertina Sisulu konuştu. Toplantıdan sonra marş söyleyerek stadyumu terkeden siyahlar mitingi filme alan polis kameralarına karşı Nelson Mandela'nın şartsız serbest bırakılmasını haykırarak yürüdüler. Yine aralık ayında, Mamelodi'de yapılan büyük gösteride konuşan Winnie Mandela, siyahların dökülen kanının yerde kalmayacağını söyledi. Daha sonra evinin bulunduğu Soweto'ya, kendisine konulan yasağa rağmen giden Winnie Mandela polisçe tartaklanarak gözaltına alındı, serbest bırakıldı, sonra yine tutuklandı.

Öte yandan ülkedeki işadamları siyahları "gerekli denetim" altında tutabilmek üzere reformlar yapılması için ülke içinde ve dışında temaslarını sürdürüyorlar. Ocak ayı içinde yönetim 24 milyar borçlu bulunduğu 29 yabancı bankayla görüşmelere başlayacak. Bu bankalar da borç vermek için reform yapılması şartını öne sürüyorlar.

Bu arada Reagan yönetiminin Afrika Ulusal Kongresi (ANC) ile ilişki kurmanın "faydalı" olacağı düşüncesiyle girişimlerde bulunduğunu açıklayan ANC kaynakları, son haftalarda ANC'nin yoyoğunlaştırdığı, ırkçı yönetimi iyice yönetemez hale getirecek eylemlerin süreceğini belirttiler.

Winnie Mandela

İrlanda hükümeti İrlanda halkının kendi kaderini belirleme hakkını İngiltere'ye sattı

İrlanda Komünist Partisi'nin haftalık yayın organı "Unity", İngiltere Avam Kamarası tarafından da onaylanan Thatcher hükümeti ile İrlanda hükümeti arasında varılan "Kuzey İrlanda" anlaşmasını, İngiltere'nin Yeşil Ada'nın bir parçası üzerindeki egemenliğinin İrlanda tarafından resmen onaylanması anlamına geldiğini belirterek, anlaşmayı "İrlanda halkının kendi kaderini belirleme hakkının İngiltere'ye satılması" olarak niteledi.

İmzalanan anlaşmanın bazı maddelerini gazete şöyle sıralıyor:

● İrlanda Cumhuriyeti, İrlanda'nın yeniden birleşmesine ancak kuzeydoğuda oturan bir milyon protestanın onayıyla karar verilebileceğini kabul ediyor. Böylece dört milyon nüfuslu adada ulusal sorun üzerine karar verme yetkisi bir azınlığın eline verilmiş oluyor. (Protestanlar sadece Kuzey İrlanda'da çoğunluktalar..)

● İrlanda Cumhuriyeti, İRA'ya karşı mücadelede İngiltere ordusu ve Kuzey İrlanda polisiyle daha sıkı işbirliği yapacak.

● İrlanda Cumhuriyeti NATO'ya daha sıkı bağlanacak.

KÜBA DEVRİMİ 27 YAŞINDA

«Halkın desteğini kaybeden iktidarı da kaybeder»

Küba halkı 1 Ocak 1959 devriminin 27. yıldönümünü kutluyor. Geçen 27 yıl, ABD emperyalizminin yanıbaşında ve onun askeri, politik, ekonomik abluka ve ambargolarına maruz kalarak ama asla boyun eğmeyerek gerçekleştirilen parlak sosyal ve ekonomik kazanımlara tanık oldu.

İspanyol EFE ajansıyla Nikaragua ve genel olarak Latin Amerika üzerine yaptığı söyleşide, Fidel Castro bu kazanımların kaynağını vurgularken, "Halkın desteğini kaybeden iktidarı kaybeder" diyor. Aşağıda, söyleşiden bazı bölümler sunuyoruz:

☐ *Nikaragua'da Sandinistler siyasi ve ekonomik olarak Küba tarzı bir model için mi uğraşıyorlar sizce?*

▣ Böyle düşünmek gerçeğe aykırı. Sandinistlerin düşüncesini biliyorum. Nikaragua, Küba'da devrimin zafere ulaştığı zamanki gelişme düzeyinden çok daha az gelişmiş bir ülke. Küba'da az çok gelişmiş bir sanayi, yüzbinlerce tarım ve sanayi işçisi vardı ve işçi sınıfı çok daha gelişmişti. Nikaragua'da ise el zanaatlarıyla ve perakendecilikle yaşayan çok sayıda insan var. Şartlarımız ayrı. Sürdürdükleri savaşın temelinde bağımsızlık, ulusal kurtuluş ve sosyal hakların iyileştirilmesi yatıyor. Nikaragua hükümetinin ivedi görevi sosyalizmi kurmak değil.

☐ *Bununla, ivedi görevin bu olmadığını mı söylemek istiyorsunuz, yoksa amaçlarının bu olmadığını mı?*

▣ Onların kısa ve orta vadede hedeflerinin bu olmadığını söylüyorum. İsterseniz, şimdiki hedefleri bu değil, diyelim. Şimdiki hedef derken kendilerinin dediği gibi, uzunca bir süreyi kastediyorum. Bence Nikaragua'nın programı kusursuzdur; ne teorik ne de pratik bakımdan onlarla hiçbir ayrılığım var. Hele bir de ülkenin ve Orta Amerika'nın şartlarına bakarsak... Ama bu Nikaragua'nın devrimci olmadığı anlamına gelmez. Onları yalnızca yurtsever, demokrat ve reformcu görüp, ülkelerinde köklü sosyal değişiklik istemediklerini düşünmek hata olur. Nikaragualılar devrimcidirler ve toplumlarını değiştirip, sosyalizmi inşa etme gayretlerinden vazgeçeceklerini düşünmüyorum. Sosyalizmi kurma imkanları olduğu anda, bunu yapmaktan geri durmayacaklardır... Ama amaçları kısa vadede Nikaragua'da sosyalist bir düzen kurmak değil. Örgütlerinin adı FSLN, (Ulusal Kurtuluş İçin Sandinist Cephesi) yani sosyalist parti değil.

Öncelikle tarımın iyileştirilmesi için tarım reformu var. Tabii Somoza'nın mallarını da devletleştirdiler. Burjuvazinin mallarını millileştirmediler, çünkü zaten etkili bir burjuvazi yoktu; doğuş halindeydi. Nikaragua'da şirketlerin çoğunun tek sahibi vardı: Somoza. Elkoydukları Somoza'nın mallarını, ki bunlar aslında hırsızlık malıydı, tabiatıyla ne uluslararası tekellere, ne de özel işadamlarına vereceklerdi. Bildiğim kadarıyla Nikaragua'da özel bankalar var, ama mali sistemin denetimi devletin elinde. Dış ticaret de öyle. Tarım, sınai ve enerji yönünden ülkeyi geliştirmek görevleri var. Onların programı bu. Bazı alanlar için ne teknoloji, ne de paraya sahipler. Yabancı sermaye ve teknolojiye bağımlı olacaklar. Ama hedef ülkenin geliştirilmesidir. Çünkü gelişmemiş bir ülkede sosyalizmi inşa etmek çok zor bir şey... Bu gelişme de eminim ki, kapitalizmin hatırına olmayacak. Devrimci bir hükümetin idaresi altında bir gelişme olacak. Yarı küremizin her tarafında olduğu gibi, yabancı tekellerin ve oligarşinin hizmetinde değil, halkın hizmetinde olacaktır... Kehanette bulunmak doğru değil. Ama bana öyle geliyor ki onların gelişme yolunu diğer Latin Amerika ülkeleri büyük ya da küçük çapta izleyeceklerdir. Nikaragua'nın programı gerçekçidir. Bence hayranlığa layık bir meydan okumadır. Öyle, çünkü halka güveniyorlar ve çalışırlarsa her zaman için halkın desteğine sahip olacaklar.

İktidarda kalmanın sırrı, anayasa mekanizmasına ya da seçim sistemine bağlı değildir. Bizim Nikaragua'dakinden farklı olan sistemimizde Devrim, halkın desteğine sahip olmasaydı, iktidarı kaybederdik. Asıl sorun halkın desteğini kaybetmemektir. Halkın desteği olduğu sürece, mekanizma ne olursa olsun, iktidarda kalınabilir.

Latin Amerika ülkelerinde seçim denen olay nadirdir. Guatemala, El Salvador ve Nikaragua'nın tarihleri, seçim tarihleri değildir... Yüz senedir korkunç diktatörler vardır ve ABD hiçbir zaman buralarda demokrasiden bahsetmedi. ABD, Orta Amerika'da ortaya çıkan devrimlerle yüzyüze kalınca demokrasiden bahsetmeye başlıyor, ondan önce değil.

Portekiz'de belediye seçimleri

Portekiz'de 15 Aralık günü yapılan belediye seçimlerinden başbakan Anibal Cavaco Silva'nın sağcı Sosyal Demokrat Partisi oyların yüzde 33'ünü alırken, Sosyalist Parti yüzde 27'sini ve Portekiz Komünist Partisi'nin başını çektiği Birleşik Halk İttifakı (APU) da yüzde 20'sini aldı. Seçime katılma oranı ise yüzde 64'le Nisan 1974 devriminden bu yana en düşük seviyede kaldı.

APU, bazı şehirlerde kendisine karşı sosyal demokrat-sosyalist ittifakının oluşturulmasına rağmen, Lizbon'daki "kızıl kuşak" ta gücünü korudu. Lizbon'un merkezinde belediye başkanlığını sosyal demokratların desteğiyle Hıristiyan Demokrat Parti elinde bulundurmasına rağmen, şehri çevreleyen ve işçilerin yoğun olarak yaşadıkları semtlerdeki ("Kızıl Kuşak") belediye başkanlığını komünistler ellerinde bulunduruyorlar.

«Türkiye'de faşizme karşı mücadele eden 'torunlarımı' kardeşçe kucaklarım»

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin önde gelen tanınmış bilim adamlarından Prof. Jürgen Kuczynski, bir dizi seminer vermek amacıyla geçtiğimiz ay Federal Almanya'ya gelmişti. Gazetemiz bu değerli bilim adamıyla Mannheim'da görüştü ve kendisiyle bir röportaj yaptı. "Torunu"nun ağzından yönelttiğimiz soruları Jürgen Kuczynski şöyle cevaplandırdı.

☐ *Sevgili büyükdede, bana yazdığın mektupları derlediğin kitabının Türkçeye çevrilip, Dayanışma adlı bir gazetede tefrika edildiğini ve büyük bir ilgi ve beğeniyle okunduğunu duydum. Kitabın daha önce başka dillere de çevrilmiş miydi bilmiyorum, ama F.Almanya'da kısa sürede tükendiğini öğrendim. Anlaşılan mektupların sadece bana değil, Batı'daki dostlarımıza da sesleniyor. Ne diyorsun?*

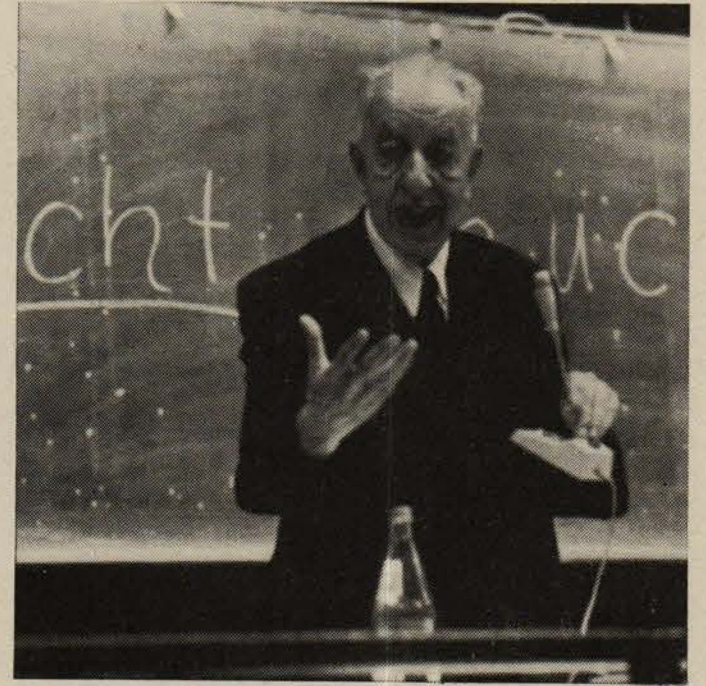
■ "Torunumun Çocuğuna Mektuplar" adlı kitabımın Demokratik Almanya'da, F.Almanya'da ve başka ülkelerde ilgi görmesine elbette ki sevindim. Fakat "Mektuplar" kitabının F.Almanya'da sadece orijinal dilinden değil, ayrıca Türk dostlar tarafından kendi dillerinde de okunmasına özellikle sevindim. Bu benim Türkçe çıkan ilk kitabım değil, ama Türkiye dışında bu dilde ilk defa yayınlanıyor. Büyük şükran duyduğum müstesna bir onurlandırma.

☐ *Üçüncü mektubunda sosyalist toplumdaki çelişkiler üzerine bir makale yazdığından bahsediyorsun. Ne yazık ki bu makaleni okuyamadım. Konuyu biraz daha açar mısın?*

■ Marx ve Engels 2500 yıl önceki Yunan filozofları gibi, sadece dünyanın çelişkilerle dolu olduğunu öğretmekle kalmadılar, ayrıca çelişkileri aşmanın bizi ilerleteceğini tarihsel olarak da kanıtladılar. Çelişkiler bu nedenle çok yararlı şeylerdir, çünkü ilerlemeyi teşvik ederler. Meselâ sosyalizmde başlangıç dönemlerinde ve uzun bir süre insanların maddi ihtiyaçları ile, bu ihtiyaçları giderecek araçlar arasında bir çelişki vardı. Bu çelişki daha sonra üretim artışının teşvikçisi oldu. Fakat sosyalist yönetme ile sosyalist olmayan bürokrasi arasında antagonist olarak adlandırılan, düşmanca bir çelişki varsa, bu çelişkinin bir yönü, yani bürokrasi ortadan kaldırılmak zorundadır.

☐ *Hitler faşizmi altında mücadele sürdürmüş biri olarak, bugün Türkiye'de faşist diktatörlüğe karşı mücadele veren "torunlarına" da bir mektup yazmak ister misin?*

■ Türkiye'de faşizme karşı mücadele eden "torunlarımı" önce kardeşçe kucaklarım ve onlara kendi tecrübelerimden böylesi bir mücadelenin ne kadar zor olduğunu bildiğimi söylemek, tüm kıtalardaki ülkelerin ilerici güçlerinin dayanışmasından bahsederek onları cesaretlendirmek ve ülkelerinde faşizme karşı yürüttükleri mücadelenin en kısa zamanda başarıya ulaşmasını arzuladığımı belirtmek istiyorum.

DUİSBURG KIEBITZ YÖNETİCİSİ AGNES SCHMETZER, GAZETEMİZİN SORULARINI YANITLADI

"Türk gençleri kendi yazarlarının eserlerini daha çok okumalıdırlar"

Agnes Schmetzer.

☐ *Sayın Schmetzer KİEBITZ adlı bir projenin yöneticiliğini yapıyorsunuz. Yeni başladığınız bu çalışma hakkında, Dayanışma okurlarını aydınlatır mısınız?*

■ KIEBITZ 1.8.1985 tarihinde Duisburg'da kuruldu. Bu proje Peter Klöckner Vakfı tarafından mali yönden destekleniyor. Ve görevi Duisburg'da yaşayan yabancıların kültürel zenginliklerini korumaktır. KIEBITZ, herhangi bir kısaltma değil, bir kuşun adıdır. Proje, çeşitli uluslardan serbest sanatçılarla birlikte çalışıyor ve özellikle gençlerle yaratıcı faaliyetleri gerçekleştirmeye uğraşıyor. International Zentrum'da birkaç yetenekli grup kuruldu. Bunlar, 2 bağlama grubu, bir ritm grubu, değişik uluslardan gençlerin katıldığı bir koro, bir tiyatro grubu ve yine değişik uluslardan gençlerin oluşturduğu bir dans grubudur. Proje, önümüzdeki yıl yabancı halkın oturduğu ve çalıştığı semtlerde daha güçlü olarak çalışmak istiyor.

☐ *Bu proje ile yabancılara yönelik çalışmalar neleri kapsıyor, hangi konulara ağırlık vermek istiyorsunuz, kısaca girişimlerinizi anlatır mısınız?*

■ Söylediğim gibi, ağırlığı kültürel çalışmalara veriyoruz. Biz bir yandan iş göçüyle ülkemize getirdiğimiz insanların kültürel zenginliklerini korumak, 2. ve 3. kuşak gençliğin kendi ülkelerinin kültürü ile güvenli bağlar geliştirmelerine imkan vermek istiyoruz. Diğer taraftan yabancı gençlerin Alman gençleriyle birlikte yapılacak faaliyetlere büyük ihtiyacı var görüşündeyiz. Bence, çeşitli halk grupları arasındaki sınırlar birlikte yapılacak yaratıcı faaliyetler sonucunda yıkılabilir ve karşılıklı olarak birbirlerinin varlığını kabul etmeyi öğrenirler.

☐ *Bilindiği gibi F.Almanya'da yaşayan gençlerin pek çok problemleri var. Gençlerimizin dil sorununun, kültürel eksikliklerinin kendi ülkesine yabancılaşmasının önüne geçme olanakları var mı?*

■ Bir çok gencin ne kendi ana diline, ne de Alman diline yeterince hakim olduğu görüşüne itiraz etmek istiyorum. Türk gençlerinin hiç zorluk çekmeden iki dili arka arkaya nasıl değiştirerek konuştuklarına ve buna otomatik olarak nasıl alışmış olduklarına, her zaman hayretle şahit olmuşumdur. Fakat bunun yanı sıra şu da doğrudur ki, anadil için yeterli destek ve bakım olmamıştır. Kültür projesi olarak anadil dersleri veremeyiz tabii ki. Bu, okulların ve okul dışı bazı kuruluşların görevidir. Fakat biz, ülke edebiyatıyla sıkı ilişkinin anadilin geliştirilmesinde önemli bir payı olduğu görüşündeyiz. Türk gençlerinin kendi yazarlarıyla daha yoğun olarak ilişkiye geçip onların eserlerini daha çok okumalarını sağlayabilirsek, bunun anadillerini korumalarında bir anlam taşıyacağı inancındayım. Bu alanda ilk çalışmayı Duisburg şehir kütüphanesi ile yaptık. "Türkiye'den Yazar Portreleri" adıyla yayınlanan bu broşür, Türk gençlerinin kendi yazarlarını tanımaları yönünde bir çok şeyi yüklendi kanısındayım. Bu broşürün, liselerde okuyan Türk gençlerinin edebiyat derslerinde kullanılması için önerilerde bulunmak istiyoruz. Biz, çocuklara ve gençlere dünya edebiyatının bir parçası olarak kendi ülkelerinin edebiyatıyla tanışmaları imkanını sağlamak için, kendi yazarlarını buraya davet ediyoruz. Mesela, yazar ve film yapımcısı Çetin Öner'in buradaki okuma akşamları vb. geniş bir ilgi buldu, yararlı oldu. Bu tür davetleri yeni yıl içinde de devam ettirmek istiyoruz.

☐ *Sayın Schmetzer, bildiğiniz gibi Duisburg'da yabancılara yönelik yoğun kültürel çalışmalar yapılıyor. Bir çok kuruluş kendi aralarında faaliyet içerisinde bulunuyor. Siz KIEBITZ olarak bu kurumlarla paralel bir çalışma düşünüyor ya da ortak işler yapmayı hedefliyor musunuz?*

■ Biz önceden de söyledik, bizim projemiz Duisburg ve çevresindeki çeşitli aktif faaliyetler sayesinde yaşayacaktır. Bu kültürel faaliyetleri kendi imkanlarımızla zenginleştirmek ve geliştirmek istiyoruz. İlk aylarda kültürel çalışmalarda aktif olan topluluk ve kuruluşlarla sayısız görüşmeler yaptık. Buradan hareketle inanıyoruz ki, üretken bir çalışma için iyi bir temel attık.

Almanya'da Türkiye edebiyatı sorunları / Ömer Polat

-II-

"Dayanışma"nın bir önceki sayısında Almanya'da Türkiye Edebiyatı sorunlarına değinirken, romanın şiirimiz kadar dünya ölçüsünde ünlenemediğini söylemiştik. Bu konuyu açmamız gerekir. Çünkü Almanya'da gelişen Türkiye Edebiyatı ile çok yakın ilintisi vardır.

Roman, batıdan gelmiştir, demiştik ülkemize. Batı romanını yansılayan birçok yazarımız, bazan yansılama zahmetine bile katlanmamış, bir öyküyü, bir şiiri, romanın bir bölümünü tümce tümce Türkçe'ye çevirmiş, yabancı dilin az bilindiği o zamanda, yaptığı çevirisini "benim romanım", "benim şiirim", "benim öyküm", diye yutturmuştur. Bu konuya meraklı olanlar, Milliyet Sanat Dergisi'nin 1 Aralık 1985 sayısında Cevdet Kudret imzalı "İplik Pazarı" başlıklı yazıyı okusunlar, yeter.

İstanbul'da oturup Boğaz'ı seyrederek batı taklitçiliği işte böyle gelişmiştir. Kendi ulusal biçimini aramaktan uzak, batı insanını ise Anadolu insanı diye yutturmak. Ne yazıktır ki bu öyküler, bu şiirler bizim edebiyat yıllıklarına bile girmiştir. Ama yalancının mumu da ancak yatsıya kadar yanabilmiştir. Hatta yatsıya kadar bile değil.

Divan şiiri de böyle girmiştir. Tıpkı romanın ve öykünün batıdan yansılanması gibi. Arap ölçülü, Farsça ve Arapça sözlü. Tek ayrım, batıdan değil doğudan oluşu.

Eğer Divan şiirine karşı Anadolu'da gelişen Halk edebiyatı olmasaydı, onun karşısına dikilmeseydi, günümüzün usta şairleri bu iki şiirin sentezine varmasaydı, şiirimiz de gelişemezdi, zenginleşemezdi, evrensel boyutlara ulaşamazdı. Yani anlıyacağınız bizde şairlerimiz romancılarımızdan şanslı doğmuşlardır bu konuda. Çünkü roman batıdan girdiğinde karşısında ulusal biçimde gelişen, veya varolan bir karşıtına rastlamamış, meydanı boş bulan topal at örneği ortada istediği gibi cevlan edebilmiştir. Bizde romanın başlangıcı Nabizade Nazım'ın 1890 yılında yazdığı 42 sayfalık romanı Kara Bibik'tir. Kara Bibik bizde hem ilk romandır, hem de köyü anlatan ilk gerçekçi yapıttır. Görüldüğü gibi bizim romanımızın yaşı daha yüzü bile doldurmamıştır. Ama şiirimizin yaşı bine varır.

Divan şiiri gelişimi içinde, birkaç örnek dışında, halk edebiyatını görmemezlikten gelmiş, onu küçümser bir tavır takınmıştır. Bu, bir yarar getirmemiştir Divan şiirine. Çünkü küçümsenen yaşıyor, küçümseyen ise eridi gitti.

Bizde gerçekçi, kendi ulusal biçimini arayan roman, birkaçı dışında ellili yıllardan sonra gelişmeye başlamıştır. Köy gerçeği, sözlü anlatım geleneğimiz roman içinde eritilmeye başlanmıştır. Bu batı taklitçiliğine karşı ağırdan bir başkaldırıdır. İstanbul düka anlayışı ürkmüştür bundan. Saldırmaya başlamıştır gelişen Türkiye romanına. "Köy romanı" gibi yakıştırmalara girmiştir. Batı taklitçiliği giderek İstanbul'a, daha giderek de İstanbul meyhanelerine sıkıştıkça, köşeye sıkışan tilki örneği kahraman görünüp saldırmaya, varlığını koruma kaygısına düşmüştür.

Bu anlattıklarımla Batı romanını küçümsüyorum sanılmasın. Tersine Batı romanı büyüktür. Güney Amerika romanı da büyüktür, Rus romanı da. Ama hepsinin anasıdır Batı romanı. Türk romanının büyümeye başlaması ise, ne zaman ki kendi anakucağına dönmüş, destanlarını, masallarını, şiirlerini sözlü anlatımın bütün biçimlerini kendi içinde yoğurarak yaratmaya başlatmıştır, büyümesi o zamandır. Anadolu kültürlerini sözcükler yoluyla tümceler içinde, bölümler içinde eriterek, Türk dilinin bütün inceliklerini kullanarak yazılmaya başlamasıyla büyümeğe başlamıştır. İstanbul düka anlayışının çırpınması boşunadır, at Üsküdar'ı çoktan geçmiştir. Bu at, tüyleri ulusal, görünüşü ustasının elinden çıkmış, insanlık için çırpınan Türk romanıdır.

İşte kanımca iyi roman, iyi öykü yazmak için Türkçe bilmek yeterli değildir. Türkçeyi iyi bilmek gerekir. Onu iyi kullanmak gerekir. Bunun için de destanlarımızı, masallarımızı, kültürlerimizi iyi tanıyıp eritmek gerekir. Dilin tadına varmak gerekir. Ayrıca da gelişimi içinde dünya romanını iyi tanımak gerekir. Bir de bunlardan da öte yeteneğinin olup olmadığının ayrımına varmak gerekir. Bütün bunlar olmadan da ne roman, ne öykü yazılamayacağının bilincine varmak gerekir. Yani zor iş. İşte güzel olan bu zoru aşmaktır.

Bu zor işi aşan romancılarımız vardır: Bir Yaşar Kemal, bir Orhan Kemal, bir Fakir Baykurt (Türkiye'de yazdıklarıyla), bir Halikarnas Balıkçısı, bir Kemal Tahir gibi. Öyküde ise bir Sait Faik, bir Memduh Şevket Esendal, bir Sabahattin Ali gibi. Bu adlar her iki dalda da çoğaltılabilinir.

F.Almanya'da gelişen Türkiye Edebiyatı'na baktığımızda romanı daha çok Türkiye'de yapıt verenlerin yazdığını görüyoruz. Örneğin Yusuf Ziya Bahadınlı, Fakir Baykurt, Yücel Feyzioğlu, Güney Dal gibi. Burada yazmaya başlayanların ise daha çok öykü ve şiire yöneldiğini görüyoruz. Bu bir rastlantı değildir. Roman kapsamı ve kurgusu bakımından diğer öteki iki yazılı anlatım türünden daha zordur. Ama öykü ne eksik, ne de fazla söz ister içinde. Şiir ise dil ustalığının doruğa ulaştığı, süzülmüş baldır. Bunun nedenleri çoktur bence. Başta roman gibi uzun bir zaman dilimine gereksinimi olmaması, ikincisi öyküyü oluşturacak konunun kısa ve dağınık olmaması, ki F.Almanya'da konu bol. Iş sorun anlatmaya kalktıktan sonra! Şiir ise en zor olmasına karşın daha kolay geliyor burada yazmaya başlayanlar için. Aşık geleneğinin burada da sürüp gitmesi, halk türkülerimizin çok dinlenilmesi, gurbet olgusu.

Romanın ortaya çıkmasına gelince, ki eğer Türkçe denilen bir dil kalırsa o zamana kadar, sanırım bir otuz yıl ister. Anadolu kültürünün buraya taşınması, ki henüz bu konuda kültür olarak halk danslarını, döner kebabını, saz ve zurna çalmayı pek öteye geçmedik, bu taşınan kültürün değişen insanla, başka bir toplumsal yapıda şekillenmesini özümsemeden çağdaş roman çıkmaz ortaya. Ben bu görüşteyim, tartışılır. Gerçi bu arada romanlar çıkar ortaya, ama öyle çıkar.

Burada gelişen yabancı edebiyatlara öyle kolayından "Göçmen Edebiyatı" yakıştırmasını yaparak işin içinden çıkılmamalı. Göçmen dediği buraya at sırtında gelmedi. Romanı, öyküyü, şiiri de burada görmedi. İyi kötü, bu yazın türlerinin yaşadığı, varolduğu, önemli yerlere ulaştığı ülkelerden geldi. Bu "Göçmen Edebiyatı" deyimini ben içinde yaşadığımız toplumun bir yakıştırması olarak görüyorum. Hoşgörülü görünmenin alçak gönüllülüğü. Kendini sezdirmeden üstün görmenin uyanıklılığı.

İçinde yaşadığımız toplum kendi dilinde yazan, yani Almanca yazan yabancıları Alman Edebiyatı içinde görmek zorundadır. Örneğin bir Akif Pirinçci, bir Şinasi Dikmen, bir Hasan Devran artık ne Türk Edebiyatı'nın malıdır, ne de Kürt edebiyatı. Düpedüz Alman edebiyatının malıdırlar, Alman Edebiyatı içinde değerlendirilmelidirler. Peki Türk veya Kürt olduklarından ötürü böyle arkadaşların yaratılarını da mı "Göçmen Edebiyatı" uydurması içinde görecekler? Otuz yıl sonra F.Almanya'da dünya ölçüsünde roman, öykü, şiir yazan yabancı kökenliler çoğalırsa, ki olanak dışı da değildir, o zaman da mı bu edebiyata "Göçmen Edebiyatı" diyecekler, sanmam. Çünkü bir yapıt hangi dilde yaratılırsa, o dilin edebiyatına girer. Yazarının kökenini araştırarak ona sıfat takılamaz. Erdal Keser Dortmund takımında oynadığı zaman bir Alman takımının oyuncusu idi. Ama şimdi Galatasaray'da oynuyor ve bir Türk takımının oyuncusudur.

Hayallere kapılmanın anlamı yok. Düş göre göre bu yabanellere düştük. Artık biraz gerçeğimize dönelim. Burada doğan bir çocuk giderek anadilini unutuyor, Almanca'yı geliştiriyor. Yarınlar ne gösteriyor, bugünden belli. Gelecekte Anadolu kökenli bir yığın insan Almanca romanlar, öyküler, şiirler yazacaklardır. Belki dünya ölçüsünde de ünlü olacaklardır. Bize, onların kökünden ötürü biraz öğünmek düşecektir sadece. Tıpkı Erdal Keser'in Dortmund'da oynadığı zamanlarda gol attığı zaman övündüğümüz, sevindiğimiz gibi.. Gerisi yalan.

Doğumunun 115. yılında Heinrich Mann

Heinrich Mann

Bu yıl, çağdaş Alman edebiyatının en ünlü yazarlarından Heinrich Mann'ın 115. doğum yılıdır.

Heinrich Mann 1871 yılında Kuzey Almanya'nın Lübeck kentinde dünyaya geldi. Ailesi o günün koşullarında oldukça varlıklı sayılırdı. Edebiyata ve sanata düşkünlük daha ilk gençlik yıllarında yazarda kendisini gösterdi. Genç Heinrich okul yıllarında çeşitli ilerici dergilerde yazılar yazar. Bu çalışmaları ailesi tarafından desteklenir.

Lübeck'de lise öğrenimini tamamladıktan sonra Heinrich Mann Dresden'de kütüphanecilik öğrenimine başlamış ve yayınevinde çalışmıştır. Berlin ve Münih Üniversitelerinde de ilgilendiği konulara eğilen yazar 1893 yılında ilkin Fransa'ya, oradan da 1898 yılına kadar büyük bir zamanını geçireceği İtalya'ya gitmiştir. İtalya'nın renkli sanat ve kültür yaşamı onu etkilemiş ve gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.

Eserlerini otobiyografik temele dayandıran Heinrich Mann, bu türde başarılı örnekler verdi ve bu türün söz sahibi yazarlarından oldu.

Kendisini derinden etkileyen Birinci Dünya Savaşı, onda savaşa karşı amansız bir düşmanlık, barış uğruna mücadeleci bir irade ve inanç yarattı. Heinrich Mann Zola üzerine yazdığı bir denemede, bütün dünyanın ilerici yazar ve sanatçılarına milliyetçiliği aşma çağrısında bulundu. Savaşa karşı ortak bir amaçta anlaşma zemini bulma çağrısını her defasında dile getiren H.Mann, sanat ve edebiyatın bu mücadelede yerinin belirlenmesinden yanadır. O sanatın "tarafsızlığı" savına var gücüyle karşı çıkar. İşçi ve emekçilerden yana tavrını açık seçik sergiler. *"Ben hep kendimi, dünyayı düpedüz dile getirmekle görevli bir yazar olarak hissettim"* diyen Mann için insanlığı eğitmek, onu daha mutlu bir geleceğe hazırlamak yazarın görevi olmalıdır.

Politik mesaj onun eserlerinin vazgeçilmez ögesidir. O, mesajını üstün bir sanat gücüyle vermeyi başaran güçlü yazardır. Düz yazılarında bu özellik daha bir belirginleşir. Politik ve eleştiri romanı alanında çalışmalar yapan Heinrich Mann, hayatının son yıllarında modern roman konusunu ele alan çeşitli teorik yazılar yazdı. Ona göre roman, bir toplumun, bir çağın kalıcı ve geçerli belgesidir. Sosyal bilgiyi biçimlendirebilir, hayatı ve zamanı koruyabilir.

Heinrich Mann tiyatro ile de uğraştı. Birçok eserini daha sonraları tek perdelik novellere dönüştürdü. Tiyatro oyunları arasında Madame Legros özel bir öneme sahiptir ve bu oyun edebi anlamda romanlarına eş değerde görülmektedir.

Heinrich Mann Almanya'da faşizm tırmanırken, sosyalizme daha bir inançla bağlandı. Bu yüzden kendisine koyu baskılar uygulandı, kitapları yasaklandı, toplu halde yakıldı. Bu saldırılar karşısında 1933 Şubat'ında Almanya'yı terk eden yazar 1940 yılına kadar Fransa'da, daha sonra Amerika'da yaşadı. Fransa'da faşizme karşı mücadelesini sürdürürken kendisini hiç yalnız hissetmeyen H.Mann Amerika'yı yadırgayacaktı.

1949 yılında DAC'nin sanat ve edebiyat alanında en önemli Ulusal Ödülü'nü kazanan H.Mann aynı yıl DAC'nin Berlin Alman Sanat Akademisi'nin ilk başkanlığına getirildi.

90. yaşgününden kısa süre önce 1950 yılında son günlerini ülkesinde geçirme isteğini gerçekleştiremeden Amerika'da ölen Heinrich Mann'ın külleri 1961 yılında Berlin'e getirildi ve mücadele arkadaşı Brecht'in yanına konuldu.

Heinrich Mann doğumunun 115. yılında tüm barışsever insanlarca anılıyor. Eserleri bugünün koşullarına antifaşist kültürün mirası olarak tarihsel belgeler sunuyor, coşku ve mücadele azmi aşılıyor.

H.Mann'ın başlıca eserleri arasında, Tanrılar, Küçük Şehir, Diriliş, Suçsuz, Pippo Soprano, Diktatör, Artist, Liliane ve Paul, Prof. Unrat veya Diktatörün Sonu (C.Zuckmayer tarafından Mavi Melek adıyla sinemaya uyarlanmıştır), Vatandaş, Kral 4. Henri ve Oğulları'nı sayabiliriz.

F.ALMANYA'YA DAVETLİ OLARAK GELEN EDEBİYATÇI VE SİNEMA ADAMI ÇETİN ÖNER GAZETEMİZİN SORULARINI YANITLADI

«Aydınlar toplumumuzun gelişmesinde önemli bir işleve sahiptir»

□ *Sayın Çetin Öner, okurlarımıza kendinizi tanıtır mısınız?*

■ Evet, insanın kendini tanıtması, kendisi hakkında konuşması oldukça zor. Ama madem ki öyle sordunuz, ben de cevaplamaya çalışayım. Ben 1943 yılında Binboğalar Dağı'nda bir dağ köyünde doğdum. Çukurova'da büyüdüm. Kayseri'de geliştim. Ankara'da olgunlaştım ve yandım. Yanma birçok anlamı içerir. Ben yanmayı şu anlamda kullanıyorum: Düşüncelerim nedeniyle, yaptıklarım nedeniyle yandım diyebilirim. Ama bu yanıklardan asla pişman değilim. Yanıklar kabuk bağlar iyileşir, bunlardan geriye küçük izler kalır. Varsın kalsın.

1962 yılında Ankara'ya geldim. Akademiyi orada bitirip bankacı oldum. Ama ömrümde hiç bankacılık yapmadım. Aynı yıl Asaf Çiğiltepe'nin önerisi ile Ankara Sanat Tiyatrosu'na (AST) girdim. Kırkı aşkın oyununda görev aldım. Sanat yöneticiliği ve yönetmenlik yaptım. Ve sonra da TRT'nin açtığı bir sınavı kazanarak TRT'ye geçtim. AST benim için bir okul işlevi gördü. AST'da yaptığım çalışmalar yüzünden sık sık soruşturmaya uğradım. Ankara Sanat Tiyatrosu grevi meselesinde başarı kazandık. Tiyatro emekçileri sendikası TİSEN'in Ankara Şubesi başkanlığında bulundum. TRT'de sırası ile prodüktörlük, sunuculuk, senaristlik, yönetmenlik ve oyunculuk yaptım. Ünlü yazarımız Aziz Nesin'in *"Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz"* adlı romanını 12 bölümlük bir dizi haline getirdim. Bu oyun TV'nin kendi olanakları ile yaptığı ilk uzun soluklu TV dizisi olma özelliğine sahip. Ardından Reşat Nuri Güntekin'in yazdığı *"Sarıpınar 1914"* adlı bir dizi daha gerçekleştirdim. Ardından *"İlköğretmen"* adlı bir film yaptım. Bu filmin de senaryosu ve yönetmenliği bana aittir. Daha sonra *"Huzur"* adlı kısa bir TV filmi yaptım. Genco Erkal'ın başrolünü üstlendiği *"Bir Delinin Hatıra Defteri"*'ni arkadaşım Gürol Gökçe ile birlikte gerçekleştirdik. Yine Gürol Gökçe ile *"Karaların Memetleri"*'ni TV'de oyunlaştırdık. Bu filmden ötürü yargılandık. TV'nin çeşitli bölümlerinde 8 yıl görev yaptım. Daha sonra sinema ustası Lütfi Akad'ın yanında çalışarak sinema bilgimi pekiştirdim. Ona asistanlık yaptım. Lütfi Akad, Serpil Akıllıoğlu ve Ziya Üstan'la birlikte Faruk Erem'in yazdığı *"Bir Ceza Avukatının Anıları"*'ndan çok güzel 4 film yaptık. *"Issı"* adlı bölümde başrolü oynadım. Ne var ki, bu bölüm nedeni ile filmin tümü TV'de yayınlanamadı. Bu film idama karşı bir konuyu işliyordu. Lütfi Akad'ın "hayatımın en güzel filmi" dediği bu eseri, ne yazık ki hiç kimse göremedi.

1972 yılında ilk hikayem yayımlandı. Adı *"Keklik"*'ti. Ardından ikinci uzun çocuk hikayem yayınlandı. Onun da adı *"Horoz"*'du. Erdal Öz'ün çabası ile bu hikaye daha sonra *"Gülibik"* olarak piyasaya çıktı. Ardından *"Mavi Kuşu Gören Var mı?"*, *"Binboğa'dan Gelen Çocuk"* adlı kitabı yazdım. 1984 yılında ilk otobiyografik romanımı *"Dağlara Yazılıdır"*'ı bitirdim.

Gülibik 1977 yılında Cornelius Bischof tarafından Almancaya çevrildi ve büyük yankı uyandırdı. 1978 yılında kitabı okuyan bir yönetmen —Jurgen Hase— Türkiye'ye gelerek benimle anlaştı ve TRT ile ortak yapım olan bu film 1981-82 yılında tamamlandı. Bu film 1984 yılında Berlin'de düzenlenen festivalde *"En İyi Çocuk Filmi"* ödülünü aldı. Sonra İspanya'da Gijon'da bir ödül daha aldı. Ardından New York'ta yapılan bir yarışmada bin film arasında ilk beşe girdi ve *En İyi Eğitici Çocuk Filmi* ödülünü aldı. *Gülibik* Almanya adına katıldığı bir yarışmada en iyi çeviri ödülüne layık görüldü. Bu film gördüğünüz gibi büyük ilgi ile karşılandı. Kitabı Türkiye'de 7. baskıya ulaştı. Ama TV henüz bu filmi Türkiye halkına göstermedi. Ancak İstanbul'da bazı özel gösterimlerde bir kısım seyirciye ulaşabildi.

□ *Sayın Çetin Öner bir aya yakındır F.Almanya'da bulunuyorsunuz. Bize kısaca, geliş nedenlerinizi ve buradaki izlenimlerinizi anlatır mısınız?*

■ F.Almanya'ya iki kuruluşun davetlisi olarak geldim. "İKİBU"nun 10. kuruluş yıldönümü şenliklerine katılmak üzere ve KIEBİTZ'in (Enternasyonal Gençlik Merkezi), daveti sonucu. Berlin'de 7 gün kalarak 5 okuma yaptım. Ve ardından F.Almanya'nın pek çok kentinde kitaplarımdan parçalar okudum.

İzlenimlerime gelince: Buraya çalışmak için gelen vatandaşlarımın burada bulunan, yaşayan çocuklarının Türkçeyi yeteri kadar bilmediklerini, ifade güçlükleri çektiklerini gördüm. Bunda suçlu aramıyorum. Bu var olan, bir somut durum. Bir aile çevresinde konuşulan Türkçe'nin yeterli olmadığını hepimiz biliriz. Başta Türkiyeli eğitimciler, Alman ve Türk yetkililer olmak üzere, üzerimizde büyük sorumluluklar vardır. Kendi anadilinden yoksun kişinin başka bir dili de yeterince öğrenebileceğini zannetmiyorum. Bu açıdan yurtdışında yetişen çocuklarımızın önünde kaygı ile izlenen bir hayat bulunuyor.

□ *Sayın Öner, son yıllarda ülkemizde gelişen edebiyat-sanat olayları hakkında okurlarımızı bilgilendirebilir misiniz? Siz aynı zamanda sinema adamısınız. Edebiyat, sanat derken sizin için sinemayı da sormuş oluyorum. Her iki sanat dalını birlikte ele alsak ne dersiniz?*

■ Ülkemizde son beş yılda sanat ve edebiyat alanında gerçekten büyük ilerlemeler olmaktadır. Özellikle sinema açısından ele alındığında bu durum somut olarak gözlemlenmektedir. Yılmaz Güney'in *"Sürü"*'sü ile başlayan bu atılım, benim de çalışmalarında bulunduğum *"Hakkari'de Bir Mevsim"*, yine benim yaptığım *"Gülibik"*'in, Ali Özgentürk'ün *"At"*'ının Japonya'da elde ettiği başarı, Şerif Gören, Zeki Ökten'in yurtdışında sağladığı başarılar son beş yılda Türk sinemasının varlığını uluslararası alanda belgelemiştir.

Türk edebiyatına gelince, o da şimdiye kadar aşamadığı ulusal duvarları zorlamaktadır. Pekçok yabancı ülkede gündemdedir: Yaşar Kemal'le gündemdedir, Aziz Nesin, Füruzan, Fakir Baykurt, Adalet Ağaoğlu'nun kitaplarının yabancı ülkelerde çevrilmeye başlanmasıyla gündemdedir. Elbette başarı yalnız saydıklarımızla sınırlı değildir. Daha başarılı, yeni ürünler, yeni sanatçılar Türk edebiyatının tadını çeşitli uluslara tattırmaktadır. Benim bundan kuşkum yok. Ayrıca yurtiçinde çıkan çeşitli sanat-edebiyat dergileri, yeni yeni yazarlar ve şairler şimdiden bu gelişmenin ipuçlarını vermektedir. Ancak ne yazık ki Türkiye'deki kitap basımı gittikçe zorlaşmaktadır. Kağıt fiyatlarına aralıksız gelen zamlar, bu alanda bizleri derin derin düşündürmektedir.

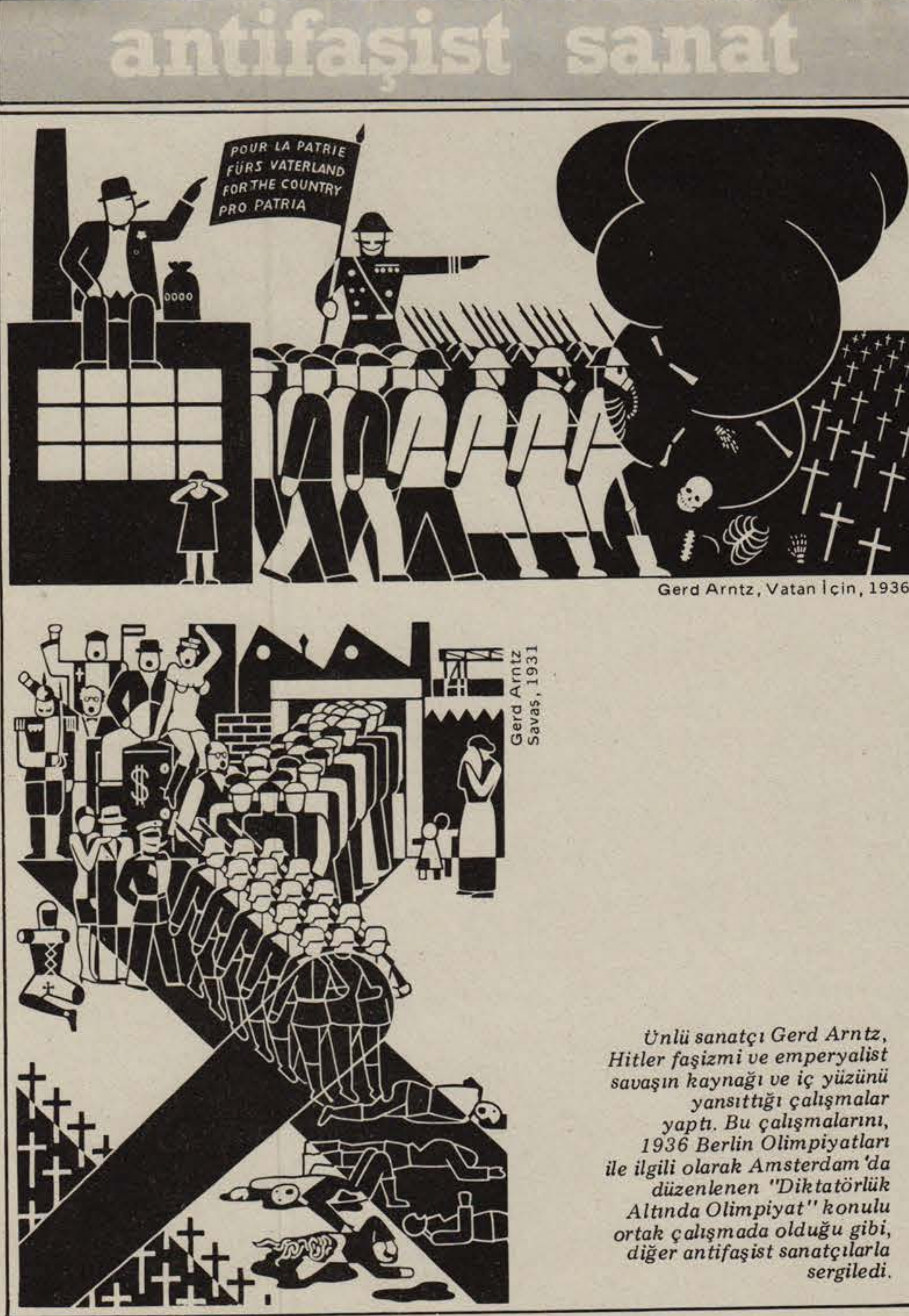
Burada biraz da Türk tiyatrosuna dönmek istiyorum. Bütün yokluklara rağmen bu alandaki çalışmalar bizlere onur vermektedir. *Dostlar* ve *AST* başta olmak üzere pekçok özel tiyatro başarıya koşmaktadır. Benim oyunlaştırdığım *"Bir Ceza Avukatının Anıları"* AST tarafından oynandı, Rutkay Aziz sahneye koydu. Büyük bir ilgi gördü. Türkiye'de tiyatro izleyicisi videoya, TV'ye rağmen artmaktadır. Seyircilerin beğenisi gittikçe gelişmektedir.

□ *Sayın Ç.Öner bildiğiniz gibi, ülkemizde yaşanan koşullarda ilerici yazar ve sanatçılarımız baskılarla karşı karşıya bulunuyor. Bu konuda söyleyecek neleriniz olabilir?*

■ Evet, aydınlar üzerindeki baskılar biliniyor. Ancak aydınlarımızın olaya kayıtsız kalmadığı görülüyor. Ben bir yazar olarak bunun tanığıyım. Elbette başlarda bir şaşkınlık dönemi yaşandı. Ama bu şaşkınlık kısa sürede dağıldı. Şaşkınlığın yerini onurlu mücadele aldı. Aydınların kaderi belki, her zaman küçümsenmişler, aşağılanmışlardır. Bildiğiniz gibi Aziz Nesin bunu son kitabında çok güzel anlatmaktadır: "Ah Biz Ödlek Aydınlar" diyerek. Bana göre aydınlar toplumumuzun gelişmesinde önemli bir işleve sahip. Bu görev, duyarlılıkları açısından aydınları harekete geçiriyor. Yani icraatlara seyirci kalınmamıştır.

□ *Gazetemiz adına teşekkür ederiz Sayın Öner.*

■ Okurlarınıza bir şeyler anlatma olanağı verdiğiniz için ben teşekkür ederim.

Gerd Arntz, Vatan İçin, 1936

Gerd Arntz Savaş, 1931

Ünlü sanatçı Gerd Arntz, Hitler faşizmi ve emperyalist savaşın kaynağı ve iç yüzünü yansıttığı çalışmalar yaptı. Bu çalışmalarını, 1936 Berlin Olimpiyatları ile ilgili olarak Amsterdam'da düzenlenen "Diktatörlük Altında Olimpiyat" konulu ortak çalışmada olduğu gibi, diğer antifaşist sanatçılarla sergiledi.

TİP davası sonuçlandı

Türkiye İşçi Partisi (TİP) hakkında açılan dava, askeri mahkeme kararının Askeri Yargıtay tarafından onaylanmasıyla sonuçlandı. Bazı TİP merkez yöneticilerini de kapsayan dava beş yıla yakın bir süredir devam ediyordu.

Askeri Yargıtay Daireler Genel Kurulu, dört merkez yöneticisi hakkında 12 yıl, çeşitli kademelerde parti yönetici ve üyelerinden 39'u için verilen 5 yıllık hapis cezalarını onaylarken 16 parti üyesi hakkında verilmiş 5 yıllık mahkumiyet kararlarını da beraaate dönüştürüp bozdu.

TİP'in tüzel kişiliği hakkında açılan davada parti yöneticileri ve üyeleri 12 Eylül'den önceki faaliyetleri nedeniyle yargılanıp mahkum oldular. Benzeri bütün davalar gibi, bu dava da bir "hukuk davası" olarak değil, "siyasi bir dava" olarak gerçekleşti. Yargılandıkları döneme ilişkin bütün siyasal eylemleri Anayasanın ve yasaların güvencesi altında bulunmasına rağmen, verilen bu mahkumiyet kararları, rejimin "olağanüstü mahkemeler kurmadık" yalanını "bütün mahkemeleri olağanüstü kıldık" biçiminde anlamak gerektiğini de açıkça gösteriyor.

İDAMDAN YANA

(Baştarafı 1. sayfada)

mına geliyor. Nasıl barıştan yana olanlar hapsedilmişlerse, insan yaşamını savunanların da hapiste olmaları gerekir.

Asıl amaç, yığınları korkutmak, insanları "dilekçe" dahi veremeyecekleri kertede ürkütmek, görüşlerini açıklamaktan ve savunmaktan caydırmaktır. Rejim özellikle görüşlerin "topluca" veya "örgütlü" olarak açıklanmasından korkmaktadır. Yoksa ölüm cezasını savunmak, hele ölüm cezasından yana olmayanları "suçlamak" —eğer insan olup olmadığı bile tartışılır ölçüde canileşmiş, insanları hapiste bakmamak için ölüm cezasına "çare" diye sarılmış K.Evren gibi düşünmüyorsa— kimsenin harcı değildir.

Evren ve bugünkü siyasi rejim, ölüm cezasını, bir yok etme vasıtası olarak görmekte ve savunmaktadır. Bu cezayı, bir "ceza" olduğu için değil, faşizmin muhalifleri üzerinde bir baskı ve sindirme yolu olduğunu düşündüğü için uygulamaktadır.

İŞKENCE

(Baştarafı 1. sayfada)

İşkence, aynı yoğunlukta sürüyor.

Uzun süre gizlenemezdi, inkar edilemezdi, çünkü kanıtı insan vücuduydu. Demokrasi güçleri bıkmadan, yorulmadan üstüne yürüdüler, mahkeme tutanakları işkenceyle doldu taştı. Dünya demokratik kamuoyu bu mücadeleye destek oldu. İşkencenin "sistematik" olduğu, devlet politikası olarak yapıldığı, Lahey İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar yazıldı. Evren-Özal rejimi şimdi sıkıştığı köşede işkenceyi kendisi itiraf ediyor. Hem de şöyle:

—Sayın Akbulut iddiaya göre...

—(Sakin) Bunlar mahkemelerin vereceği kararları tesirsiz hale getirmek için yapılan, bize göre sistematik bir taarruz şeklidir. (İşkence değil, iddiası sistematik yani.) Kime ne gazetesi yedirilmiş, sadece ikramda bulunulmuştur. Mercimek büyüklüğünde şişler, ufak tefek kızarıklar, raporu güç almışlar, insan hakları, demokrasi deyip rejim düşmanlarını korumayalım.

Aynen böyle! Artık inkar edilmiyor, sadece kılıfı aranıyor.

«Memleket onun bunun eline kalmış»

Nokta Dergisi 15 Aralık 1985 tarihli sayısında T.Sunalp ve Faik Türün'le birer konuşma yapmış. Konu 12 Mart'ın "Sabotaj" davası ve işkenceler. Türün İstanbul Sıkıyönetim Komutanı, Sunalp onun yardımcısı. Tersane-İş Sendikası yönetimi tutuklanmış. Tutuklama nedeni bambaşka. Kültür Sarayı yanmış, Akdeniz Vapuru batmış, Marmara yolcu gemisinde yangın çıkmış. Sunalp'ın orgeneral olması sözkonusu.

— Sabotaj davası sanıkları... konusunda bilgi verebilir misiniz?

—Sunalp: Haliçte bir sendikanın Hilmi adındaki başı dahil on kişiyi nezarete almıştık. Elimizde üç mesele var: Birinci Atatürk Kültür Sarayı'ndaki yangın, Marmara yolcu gemisindeki yangın ve bir de yolcu vapurunun batırılışı. Aranıyor, maranıyor, bunların failleri yok. Faik Türün Paşa şüphelendi. Ama bu adamlar başka maksatla nezaret altına alınmıştı. Ve dediğim sistem içinde sorgulamaya geçildi... sorgulama sonunda gördük ki üç olayı birden bu ekip yapmış.

—Ama sanıklar beraat ettiler...

—Sunalp: Durun anlatacağım. Ve sanıkların da tam manasıyla.. yani ben o sıra orgeneral olacaktım. Faik Paşa Ankara'ya giderken bana: "Turgut sen bunları takip et ve ben Ankara'dayken yakalandıklarına dair bildiriyi muhakkak çıkart. Çünkü halk heyecanla bekliyor" dedi.

.....Şimdi ben Faik Paşaya meseleyi tamamlayacağımı söyledim. Ve kendisine (açıklamayı) "geriye atalım" dedim. "Hayır" dedi... İstemeyişimin nedeni, başkasına ait bir malı kendime niye alayım yani?.. O sırada orgeneralliğim düşünülüyor, herkese, adama bak tam zamanında önemli bir davayı ortaya attı diyecekler...

—Ama sonunda bildiri sizin imzanızla çıktı.

—Sunalp: Evet ama o sırada orgeneralliğim de çıkmıştı. Bu sanıkların çoğu aynı sendikadandılar.... Başları olan Hilmi Bulgar muhaciriydi, orada zehirlenmişti kafi derecede... Sonradan beraat ettirdiler ve memleketin anarşi deposuna geri döndürdüler.

— Sunalp: Ben bugün hâlâ bu kişilerin suçlu olduklarına inanıyorum.

—Olay bir sendika hareketi mi sizce?

—Sunalp: Sendika ama solcu bir sendika.. Sendikaların başı dediğiniz nedir? Genellikle Marksist eğilimlidirler.

— Beraat etmelerini nereye bağlıyorsunuz?

—Sunalp: Kim yapmış savunmalarını? Parası olmayan Hilmi nereden bulur Avukatı? Örgüt avukatları savundu, örgüt avukatları...

......

—Sayın Türün, Sunalp başka suçtan dolayı nezarette bulunan bazı kişilerden sizin şüphelendiğinizi söylüyor.

—Türün: Hayır efendim, ben bu sanıkların hiç birini tanımam.

—Turgut Sunalp komutan vekili olarak bildiri yayınlamıştı.

—Türün: Hayır. Ne vekiliymiş. Ben yayınlatmadım... gazeteye kendisi vermiş.

—Bildiri yayınla bu bir emirdir demişsiniz.

—Türün: Yok canım. Farzedelim ki öyle dedim. Kendisini onore etmişim, fena mı? Az buçuk vekalet sırasında birşeyler yapmış olmuş Sunalp Paşa da. Benim olaylarla bir ilgim olamaz.

—Türün: Benim tuhafıma gidiyor bütün bunlar. Basın bu eski olayları hangi maksatla ortaya atıyor şimdi? Altında ne yatıyor bunların? Çok kötü şeyler yapıyor, çok. Memleket yine onun bunun eline düşmüş, yazık...

—Sanıklar ifadelerini işkence ve ağır baskı altında verdiklerini söylediler.

—Türün: Tamamen yalan ve iftira. Anasını ağlatmışlar memleketin, rejime, düzene saldırmışlar, bir de iftirada bulunuyorlar.

—İşkence konusunda ciddi eleştirilerin odağı durumundasınız.

—Türün: ... İnkar ediyorum, kabul etmiyorum... Faik Efendiyi kullanmaya çalışıyorlar, orası malum. Allah memleketin sonunu hayreylesin.

Bu iki kafadarın siyasi, ahlaki ve akli emsalleri 12 Eylül'den bu yana ülkeyi yönetiyorlar, sorunu "ilginç" olmaktan çıkarıp "önemli" kılan da bu.

YUNANİSTAN İŞÇİ SINIFI PASOK'TAN

(Baştarafı 1. sayfada)

halesi, izlediği kaypak dış politikadan duydukları hoşnutsuzluğu açıkça gösteriyordu.

DAYANIŞMA muhabirinin sorularını yanıtlayan Yunanistan Genel İşçi Konfederasyonu Yönetim Kurulu üyesi Kostas Maragudakis, PASOK hükümetinin icraatını şöyle değerlendirdi:

"1981 seçimlerinden önce PASOK işçi sınıfını kendi yanına çekmek için, demokratik sendikal özgürlükleri ve bunun yanısıra, işçilerle ilgili sorunlarda işçilerin katılımını tanıyacağını açıklamıştı.

Ancak icraatın ilk yılından sonra, hükümet bu açıklamaları ve vaadleri bir yana bıraktı. Bu olumsuzluğun vardığı en uç nokta Ekim-Kasım 1985'te işçilerin sendikal hareketine ve özellikle Konfederasyonumuza yönelen zorba müdahale oldu."

PASOK, bilindiği gibi oldukça radikal bir program ve yığınların acil talep ve çıkarlarını gözeten bir propaganda ile güçlü bir yığın desteği kazanarak Ekim 1981'de iktidara gelmişti. Oysa iktidara geldikten kısa bir süre sonra bu vaadlerinin çoğunu hasıraltı etti. Gerçi ilk başlarda özellikle de dış politikada olumlu kimi tavırlar takınmış, ABD'ye karşı "dik başlı" bir politika izleyerek göz gelimi Avrupa'ya yerleştirilecek ABD füzelerine karşı çıkmış, Balkanların nükleer silahlardan arındırılması çabalarına katılmış, dünya barışı ve silahsızlanma konularında ABD'den farklı bir tutum sergilemiş; iç politika da ise işçi ve emekçiler lehine kimi reformlara girişmişti. Ancak PASOK Yunan halkına vaad ettiği dönüşümü gerçekleştirecek adımları atmaktan hep uzak durdu. Zaten PASOK'un yapısı da, gerçek sınıfsal niteliği de böyle bir dönüşüme uygun değildi. Benzeri bütün sosyal demokrat iktidarlar gibi PASOK hükümeti de, desteğini kazandığı geniş yığınların çıkarları ile, emekçi sınıfların çıkarlarını bağdaştırmaya, uzlaştırmaya çalıştı. Ama derinleşen ekonomik bunalım böylesi bir politikaya pek fazla hayat hakkı tanımadı ve PASOK oyların yüzde 45.6'sını kazandığı Haziran 1985 seçimlerinin ardından o güne dek öne sürdüğü program ve vaadlerinden bariz şekilde yan çizmeye başladı.

Hükümet daha önce söz verdiği türden anti-tekel tedbirlerle ekonomik bunalımı aşma yolunu seçmedi. Artan enflasyon oranı, büyüyen bütçe açığı ve devamlı artan dış borç yükü ile kendini belli eden ekonomik bunalım karşısında PASOK, çok iyi bildiğimiz türden bir "tedbirler paketi"ni uygulamaya soktu. Yunan drahmisi yüzde 15 oranında devalüe edildi. Ücretleri dondurma yönünde kararlar alındı.

Bütün bunlar karşısında yığınların sessiz kalması, tepki göstermemesi beklenemezdi. Yaygın kitle gösterileri ve genel grev, yığınların PASOK yönetimine sert bir uyarısıydı.

Bu arada Yunanistan Genel İşçi Konfederasyonu'nun 45 kişilik yönetim kurulunda aralarında bazı PASOK'luların da bulunduğu çoğunluk hükümetin uygulamalarına karşı çıktılar. Konu PASOK MK'sinde tartışılırken uygulamaları eleştiren iki MK üyesi partiden ihraç edildi. Ardından, sendika yönetim kurulunda beliren saflaşmada komünistlerle birlikte davranan PASOK üyesi 7 sendikacı da partiden ihraç edildi. Dengelerin değişmesiyle ortaya çıkan GYK'nın yeni çoğunluğu sendika başkanını görevden alarak yeni bir başkan seçti. Bunun üzerine sendika aleyhine dava açan hükümet, kendi yandaşı 16 kişiyi istifa ettirerek mahkemede yönetim kurulunun meşru çoğunluğu aleyhine bir karar çıkarmayı başardı ve kendi şakşakçılarını yönetime atadı. Şimdi sendikadaki hesaplaşmanın tarafları yapılacak olağanüstü kongreye hazırlanıyorlar. Hükümet kongrenin Mart ayında yapılacağını açıkladı. Yunanistan'da şu anda "sol içi" bir hesaplaşma söz konusu. Sadece sosyal demokratlarla komünistler arasında değil, aynı zamanda sosyal demokratların kendi içinde de...

Konfederasyonun meşru yönetim kurulu üyelerinden komünist sendikacı Kostas Maragudakis'in muhabirimize verdiği ve tam metni KİTLE gazetesinin Ocak 1986 tarihli sayısında yayınlanan demecinde belirttiği gibi "bugün artık hiç kimse işçilerin PASOK hükümetinden dostça söz ettiğini iddia edemez."

KEYFİ HUKUK

(Baştarafı 1. sayfada)

rak üzerinde" olmasa bile yürütülüyordu. Devlet memuru olabilmek için aranan şartlar arasında "birinci dereceden akraba komünist" bulunmaması zaten vardı.

Bundan amaç, ordu ve polis teşkilatının ve yüksek bürokrat kademelerin yanı sıra, devletin bütün alanlarını komünistlerden ve rejim karşıtlarından arındırmak, böylece devletin, bir baskı makinası olarak fonksiyonlarını geliştirip pekiştirmektir. Şüphesiz komünist ve solcu olanların akrabaları kamu hizmetlerinden "bütünüyle" uzak tutulsaydı, devleti çalıştıracak personel bulunamayacaktı. Halbuki, kararın kendisi gibi uygulaması da keyfi olacaktır (zaten öyle olagelmiştir), siyasi iktidara keyfi bir seçme imkanı tanıyacaktır. 'Hukuk devleti''nin ne olduğu ve bugünkü rejimin neden hukuk devleti olmadığı salt bu uygulamalardan da anlaşılabilir.

ORDU GÖREVİNE

(Baştarafı 1. sayfada)

"Görevi başında ya da dışında" olmuş, ekonomik ve siyasi kararları oluşturmaya devam ettiği, en "sivil" dönemde bile Demoklesin Kılıcı gibi en tepede asılı durduğu sürece ne farkeder ki?

Hem zaten ordunun başka "görevi" ne ola ki? Demokratik muhalefet hareketlerini bastırmak, işçi hareketlerini sindirmek, Kürt ulusal demokratik hareketlerini ezmek, sömürünün "istikrar içinde" devamının koşullarını hazırlamak, gerektiği yerde ve zamanda güç kullanıp şoven ulusal amaçları gerçekleştirmek... Bütçeden en büyük payı alıp "ateşli oyuncaklara" harcamak, NATO üyesi ve ABD müttefiki olarak en saldırgan antikomünizmi yürütmek ve bölgede militarizmi diri tutmak...

Ordunun başka görevi var mı ki?

Türk Ordusu, sadece tükettiği kaynaklar yönünden değil, kurulduğundan bu yana devlet yapısı içindeki ve siyasi hayattaki yeri, koruduğu ideoloji ve temsil ettiği gelenek, üstlendiği temel görevler yönünden demokrasi, toplumsal gelişme ve barış çabalarının önündeki en büyük engeldir ve "görevi" bunları sağlamaktan ibarettir.

İşçinin Sözlüğü

HAZIRLAYAN: Fevzi DEVECİOĞLU

DİKTATÖR

Eski Roma İmparatorluğu'nun Cumhuriyet döneminde (zamanımızdan önceki birinci yüzyılın ikinci yarısında) sınırsız yetkilere sahip yöneticisine denilirdi. Devletin büyük tehlikelerle yüz yüze bulunduğu olağanüstü hallerde, senato tarafından altı aylık bir süre için atanırlardı.

DİKTATÖRLÜK

1) Güce, zor kullanıma dayalı sınırsız iktidar, diktatör yönetimidir.

2) Bir diktatörün yönetim süresidir.

3) Belirli bir sosyal sınıfın politik egemenliğidir.

DİN

Toplumsal bilincin biçimlerinden biridir. Gerçekte varolmayan, doğaüstü güçlere inanıştır. İnsanlara egemen olan doğa, toplum güçleri ve olayların, insan bilincine fantastik biçimde, gerçeğe aykırı şekilde yansımasıdır. En yaygın dinler şunlardır: Budizm, İslamiyet, Hristiyanlık.

Din, ilk insanın, doğa ile savaşımında güçsüz oluşu yüzünden, bundan 35-40 bin yıl önce ortaya çıktı. Doğa olaylarına, doğal nesnelere tapma, büyücülük, dinin en eski belirtileridir. Daha sonra dinsel inanışlar daha karmaşık biçimler almıştır.

Sınıflı toplumlarda dinsel inanışların özellikle sınıfsal kökeni vardır. Sömürülen sınıflara, özellikle sömürücülere karşı verdikleri savaşımda yeteri kadar güçlü olmadıkları, ağır yenilgiye uğradıkları derin bir umutsuzluk zamanında mutluluğa ancak ölümden sonraki "öteki dünya"da kavuşacakları söylenir.

Din, oldum olası, yığınları yanıltıcı bir rol oynar, haksızlıklara başeğmeyi, sabırı, dünya nimetlerine önem vermemeyi öğütler, sömürücü toplumun değişmezliğini, çünkü tanrı tarafından böyle yaratılmış olduğunu ileri sürer. Bilime, ilerlemeye aykırıdır.

Sosyalist ülkelerde insanın insanı sömürmesi tamamiyle ortadan kaldırıldığı için, dinin sosyal kökenleri yok edilmiştir. Bu yüzden sosyalist ülkelerde din, sadece geçmişin bir kalıntısı olarak insanların bilinçlerinde varlığını sürdürmektedir.

DEĞİŞTİRİLMEDEN

(Baştarafı 1. sayfada)

söyleyip duruyor. "Daha iyi"! Demek ki, yaşadığımız yılların "iyisi" var.

Elbette var, ama kimler için? Ve dolayısıyla kimler için daha iyi olacak?

Bu sorunun peşin cevabı yoktur. Eğer hiçbir şey değişmeyecek, herşey aynı kalacaksa, 12 Eylül sonrasında "imanı gevremiş" demeye layık ölçüde yoksullaştırılmış emekçiler için hiçbir şey daha iyi olmayacak.

İşverenler "1986 yılı da bizim olmalı" diye açık açık söylüyorlar. Onların olacaksa ve biz emekçiler buna mani olamayacaksak,

- Kenan Evren'i ve Özal'ı işbaşından gönderemeyeceksek,
- Demokratik ve siyasi haklarımızı kullanamayacaksak,
- Özgürce toplu sözleşme imzalayıp, grev yapamayacaksak,
- Dernek, birlik, kooperatif kurup haklarımızı savunamayacaksak,
- Türk-İş yönetimine rağmen sendikal hareketi canlandırıp yürütemeyeceksek,
- Demokrasi güçleri olarak birleşemeyeceksek, güçlü bir dayanışma hareketi kuramayacaksak,
- Kısacası, kendi irademizi ve örgütlülüğümüzü ortaya koyup her fırsatta rejime karşı muhalefetimizi laftan işe geçiremeyeceksek,

.... Devran olduğu gibi kalacak.

Emekçi sınıfların mücadelesi birşeyleri değiştirmedikçe, hiçbir şey değişmeyecek.

EMEKLİLİK YAŞI

(Baştarafı 1. sayfada)

gelirlerinin % 46'sını emekli maaşı olarak ödüyordu.)

- İşsizliğe karşı "sözde" önlemleri büsbütün etkisiz hale getiriyor, işsizliği artırıyor.
- İşçilerin ve memurların kazanılmış bir hakkı böylece ellerinden alınıyor.
- Türk-İş yönetiminin yasayı engellemek için "eylem" yapacağı, SHP'nin iptal için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağı açıklandı.

1986 DÜNYA BARIŞ

(Baştarafı 1. sayfada)

Barış sorununun ekonomik ve sosyal gelişmelerle karşılıklı ilişkilerine dikkat çeken Dünya Barış Yılı programı, barışın temel ögeleri ve bileşenleri olarak silahsızlanma ve nükleer bir savaşın önlenmesinin mutlak gerekliliğini, ırkçılığa ve apartheid'a son verilmesini, insan hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini, insanların yiyecek, barınak, sağlık, eğitim, çalışma gibi en temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, barış içinde yaşamaya hazırlığın oluşturduğu süreçte eğitim, bilim, kültür ve din örgütlerinin, kitle iletişim araçlarının rolünü ve bu sürece toplumun her kesiminden insanların aktif katılması gereğini vurguluyor.

1986 Dünya Barış Yılı'nı barışı bir "politika sorunu", silahlanmayı "kaçınılmaz" göstermeye çalışan emperyalizmin, hele dünya jandarmalığında önünde engel olarak gördüğü Birleşmiş Milletler'e karşı saldırgan bir kampanya yürüttüğü günümüz koşullarında, geniş kitlelere mal etmek ve onu barış mücadelesinde etkin bir araca dönüştürmek barıştan yana herkezin görevi olmalıdır.

Barış sorunu dünya barış güçlerinin ve tüm dünya halklarının sahip çıktıkları en temel hak olarak Birleşmiş Milletler 1986 Dünya Barış Yılı kararında somutlanırken, Türkiye'de Barış Derneği'nin yönetici ve üyeleri hakkında açılan davaya ilişkin son Askeri Yargıtay kararı Türkiye'deki faşist rejimin ve onun güdümlü "adaleti"nin halk ve barış düşmanlığını bir kere daha sergiledi. Askeri Yargıtay Barış Derneği'nin 23 yönetici ve üyesi hakkındaki mahkumiyet kararlarını bozarken, soruşturmayı eksik bulduğunu açıkladı ve "sanık"ların tahliyesini reddetti. Kısaca Barış Derneği davası "sanıkları"nın şahsında barış güçlerini açıkça mahkum edemeyeceğini gören faşizm, davayı bu yolla uzatarak ve Barış Derneği yönetici ve üyelerini hapiste tutarak artık kitlelere mal olmuş barış talebini susturmaya çalışıyor.

Filipinler ve ABD'nin «demokrasi» formülleri

1969'da zamanın ABD Başkanı Richard Nixon'un özel temsilcisi olarak görüştüğü Marcos'un antikomünistliğine duyduğu hayranlığı ifade edecek söz bulamayan Ronald Reagan, bugün Filipinlerde Marcos'tan "kazasız belasız" kurtulmanın yollarını arıyor. Tıpkı kendinden önceki ABD yönetimlerinin Vietnam, İran ve Nikaragua'da artık "işe yaramaz dostları"na yaptığı gibi.

Filipinler ABD için yalnızca dünyanın hemen her yerinde ilan ettiği "hayati çıkar alanları"ndan biri değil. Bu 7 bin adadan oluşan 54 milyon nüfuslu ülkede, 1898 İspanyol-Amerikan savaşından bu yana bulunan Amerikan üsleri, ABD'nin 29 ülke ve bölgedeki 355 üssü arasında önem bakımından en ön sıralarda yer alıyor. Clark Hava Üssü'nde günlük aktif ABD gücü 15 bin kişiye ulaşırken, Subic Körfezi'nde de 9 bin kişilik ABD deniz piyade gücü her gün görevde bulunuyor.

ABD, uzun yıllar sömürgeci politikasını sürdürdüğü Filipinler'de 1934'te bir "geçiş dönemi"ni kabul etmiş ve bu dönemin sonunda bağımsızlık vaadinde bulunmuştu. Emperyalizme karşı halk güçlerinin mücadelesi yükselirken, ülke Ocak 1942'de Japonya'nın istilasına uğradı. Bu istila karşısında başından itibaren kararlılıkla direnen Filipinli komünistler, Japon İstilasına Karşı Ulusal Birleşik Cephe'nin kurulması için yoğun çaba harcadılar. Cephe Şubat 1942'de, onu bütünleyen halk ordusu (Hukbalahap) da Mart 1942'de kuruldu. Belkemiğini tarım ve sanayi işçileri ile yoksul köylülerin oluşturduğu Hukbalahap içinde komünistler örgütlü bir etkinliğe sahipti. ABD, Filipinler'in başlıca adalarından Luzon'a 9 Ocak 1945'te birliklerini indirdiğinde Filipinler halkı, düşmanı zaten ülkesinden kovmuştu. Direniş yıllarının komünistlere kazandırdığı etkinlik ve saygınlığı kırmak, ABD'nin baş hedefini oluşturdu. Bu arada Hukbalahap'ın 1950'deki direnişi açık CIA desteği ile bastırdı.

Bundan 20 yıl önce 1965'teyse Ferdinand Marcos'un devlet başkanlığı seçimini almasının hemen ardından ABD devlet başkanı Lyndon Johnson, Marcos'u "Asya'daki güçlü sağ kolum" diye takdim ediyordu. İki dönem devlet başkanlığı yaptıktan sonra, koltuğunu bırakmamaya kararlı olan Marcos, 1972'de "komünist tehdidi" gerekçesiyle sıkıyönetim ilan etti. Ocak 1973'te çıkardığı anayasayla da kendisini başkan ilan edecekti. İktidarını pekiştirmek için her önlemi aldıktan sonra 1981'de düzenlenen göstermelik seçimlerle Marcos altı yıl için yeniden devlet başkanlığına "seçildi". Bu arada ülkenin IMF ve 483 uluslararası bankaya olan dış borçları 26 milyar dolara tırmanırken, Filipinler halkı her gün daha ağırlaşan ekonomik koşullara zorlanıyordu.

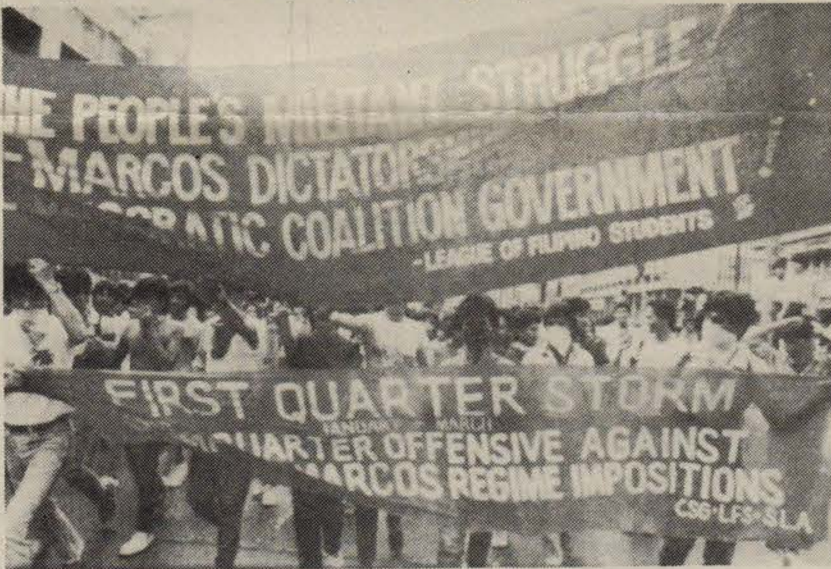
Ne var ki Marcos yönetiminin siyasi ve ekonomik baskıları, saldırıları, halk güçlerini sindirmeye yetmedi. Filipinler Komünist Partisi'nin öncülüğünde 1973'te illegal olarak bir ulusal demokratik cephe (NDF) kuruldu. Bu cephe, Filipinler devriminin yolunu silahlı mücadele ve halk savaşı olarak belirlemektedir. Cephe yalnız silahlı mücadele ile yetinmeyip, gizli-açık bütün mücadele biçimlerini birleştirmeyi amaçladığını ve devrim ülkenin tamamında pekişinceye, yeni bir Filipinler Cumhuriyeti demokratik bir koalisyon tarzında kuruluncaya kadar bu mücadelenin süreceğini açıklamıştı. Kurulacak hükümeti "halk demokratik" olarak niteleyen cephe programında, söz, din-inanç, oy verme, devlet kurma, mülkiyet haklarının tanınması ve gerçek bir tarım reformu öngörülüyor. Örneğin varlıklı köylülerin şimdiki yaşam düzeyini koruyacakları belirtiliyor. NDF, üretim ve tüketim araçlarının özel mülkiyet hakkını tanımakla birlikte, hayati ve stratejik sanayi sektörlerini ve özellikle bankacılığın millileştirilmesini vurgulamakta, ekonomik-sosyal gelişmeyi öngörmekte, yabancı sermayeye de izin vereceğini söylemektedir. Güneydeki müslüman ve diğer etnik azınlıklara kendi kaderini tayin hakkı ve özerklik tanıyacağını belirten NDF, uluslararası planda ideolojik ve politik sistem ayrımı gözetmeden tüm ülkelerle ilişki kurulacağını söylerken ABD'nin Filipinler'deki askeri üslerini terketmesini ve yerel gerici güçlerle sağladığı desteği çekmesini talep etmektedir. NDF'nin 2. Dünya Savaşı sırasında Japon işgaline karşı KP öncülüğünde kurulmuş olan ortak cephenin günümüz koşullarında canlandırılmış biçimi olduğu belirtilmektedir. Yeni Halk Ordusu (NPA) ise NDF'nin askeri kolunu oluşturuyor.

Mart 1985'te ise yine Filipinler KP'nin öncülüğünde BAYAN örgütü (Yeni Demokratik İttifak) kuruldu. İllegal NDF'ye bağlı başlıca kitle örgütlerini içeren BAYAN diktatörlüğe karşı NDF'nin verdiği mücadelenin legal kolunu oluşturmaktadır. BAYAN askeri bir örgütlenme olmadığı için Cephe'nin şiddete dayanmayan mücadele yöntemlerini uygulamaktadır.

Halk güçlerinin giderek yoğunlaşan hareketi karşısında ABD yönetimi "sadık dostu"nu giderek daha sık uyarmaya ve "demokrasiye davet" etme gereğini duymaya başladı. Bu arada, 1982'de ilerici sendikaların, tarım işçileri birlikleri, kadın, gençlik örgütleri ile Katolik din örgütlerinin "Üslere Karşı Koalisyon" adıyla birleşip, ülkedeki Amerikan üslerinin sökülmesi ve ülke topraklarında nükleer silahların depolanması ve nakledilmesine karşı aktif kampanya yürütmeleri ve yine Temmuz 1983'te aralarında Filipinler Komünist Partisi'nin de bulunduğu toplum güçlerinin oluşturduğu "Filipinler Barış ve Dayanışma Konseyi"nin Asya'da nükleer silahlardan arındırılmış bölge kurulması gibi önemli yankı bulan eylem ve çağrılarda bulunması da ABD yönetiminin Marcos'tan vazgeçebileceğini gösteren gelişmeleri hızlandırdı.

Halk güçlerinin yükselen hareketini bastırmak ve malum "Filipin demokrasi"sini ayakta tutabilmek üzere ABD şimdi yeni arayışlar peşinde. Ülkede 7 Şubat'ta yapılacak Devlet Başkanlığı seçimi, ABD'nin "demokrasi" formülleri içerisinde yer alan adaylar arasında geçeceğe benzemektedir. Mayıs 1984 seçimlerinde partisi Yeni Toplum Hareketi'nin (KBL) meclisteki sandalyelerin üçte ikisine sahip olmasına karşılık, tüm baskılara rağmen seçmen oylarının ancak yüzde 46'sını sağlayabilen Marcos'un karşısında, 1983 yılında öldürülen Benigno Aquino'nun karısı Corazon Aquino'un adaylığı söz konusu. Kısaca ABD yönetimi kendi çıkarlarını sarsıntıya uğratmadan gerçekleşecek bir geçiş için çabalarını yoğunlaştırmış bulunuyor. Ama Filipinler'de özgürlüğün sınırını ABD'nin "demokrasi" formülleri değil, halk güçlerinin mücadelesi belirleyecek.

Filipinler'de öğrencilerin rejime karşı gösterisi

Marcos'la buraya kadar

BEYAZ Saray'ın bile "zor anlaşılır bir şey", "utanmazlık" diye nitelediği bir kararla, Filipin diktatörü Marcos'un özel mahkemesi, muhalefet lideri Aquino'nun katillerini serbest bıraktı. Cinayeti organize ettiği besbelli olan Marcos, katilliği binlerce kanıt ve tanık ifadeleriyle ispatlanmış olan, üçü general 25 asker suçluyu, dolayısıyla kendisini, ama sadece kendisi nezdinde "temize" çıkardı. Baş katil ve eski genel kurmay başkanı Fabian Ver'i yeniden eski görevine atadı.

Bu ellerinden kan damlayan iktidarın biraz daha ömrü olacağını bilse ABD Marcos'la devam ederdi. ABD Marcos'u seçime, yani yükselen halk muhalefetinin ve solcu gerilla hareketinin onu devirmesinden önce bir yenilgiye zorluyor. 1987 yazında yapılacak başkanlık seçimini Marcos bu baskı nedeniyle 1986 Şubatına almak zorunda kaldı.

Seçimler ABD için, Marcos'un düşürülmesinden doğacak demokratikleşmeyi önlemek ve kendi ünlü "demokrasi formülünü" uygulamak için son fırsat olacak! Ama bu bile, yükselen halk muhalefetine karşı bir önlem diye düşünülmüş olmakla birlikte, ABD açısından, düşünülmemiş tehlikeler de taşımıyor değil. Marcos'a karşı muhalefetin adayı olmaktan kaçınan 52 yaşındaki Corazon Aquino, (21 Ağustos 1983'te öldürülen Benigno Aquino'nun karısı) bir milyon kişinin kendisini aday göstermesi şartını, bir ay içinde ve kendisinin hiçbir çabası olmaksızın, 1,2 milyon imzayla aşınca kararını değiştirdi.

1986 Şubat seçimleri muhalefeti sönümlendirebilirse ABD'nin demokrasi kartı (bu bizim siyasi dilimize Filipin Demokrasisi' olarak geçmiştir) kazanacak; muhalefet iktidarı daha geniş bir demokrasiye doğru götürebilirse bu kart sökmeyecek; bütün bunlar olmayıp Marcos 20 yıllık diktatörlüğüne entrikalar yoluyla biraz daha nefes kazanabilecekse, işte ondan sonra Marcos'u kurtaracak "kart" da kalmayacak.

Tamam, bir faşist diktatör devrilecek o halde "kim devirirse devirsin" denmeyecek özel tarihsel durumlardan biri Filipinler'de yaşanıyor.

«Filistinliler ülkeleri için bir ölüm-kalım savaşı verdiklerini biliyorlar»

● **İsrail Başbakanı Peres, Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmada barış planlarından bahsededursun, başında bulunduğu hükümet işgal altında tuttuğu Filistin topraklarında uyguladığı terörü yoğunlaştırıyor. UZ gazetesinin konuyla ilgili olarak İnsan ve Vatandaşlık Hakları İçin İsrail Ligası Başkanı ve İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi bayan avukat Felicia Langer ile yaptığı bir röportajı aşağıda yayınlıyoruz.**

☐ *İsrail Başbakanı Peres'in Kral Hüseyin'e yaptığı ve koalisyon ortağı Likud saflarında eleştirilere yol açan görüşme teklifinden ne beklenebilir?*

■ Doğrusunu isterseniz hiçbir şey. Peres'in Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşma daha çok saf ve birşeyden haberi olmayan ABD vatandaşlarına yönelikti. Konuşmada barışla ilgili tek cümle yoktu. İsrail egemen güçleri Filistin topraklarını kolonize etmek, yani mümkün olduğu kadar çok sayıda Filistinliyi yaşadıkları bölgelerden uzaklaştırıp, yerlerine İsraillileri yerleştirmek hedefinde birliktirler. Filistin topraklarına yerleştirilen fanatik İsrailliler, Peres-Rabin hükümetinden her istediklerini alıyorlar. Hatta durumları Likud hükümeti dönemindekinden daha da iyi. Bu hükümet Filistinlilerin ulusal kimliklerini tahrip etmek için planlı bir politika güdüyor.

Peres New York'tan döndüğünde, beş yıldan sonra ilk defa Filistinlilerin sürgün edilmesi emrini verdi. Batı Kıyısı'ndan üç, Gazze'den bir kişi.

☐ *Yeni baskı dalgası kimlere yöneliktir?*

■ Temelde işbirliğine yanaşmayan ya da "gönüllü" olarak çekip gitmeyen herkese, en başta da sendika, belediye ve öğrenci temsilcilerine karşı. Şu anda beş yıldan sonra yeniden uygulamaya konulan "önleyici tutukluluk" (suç işleyebileceği iddiasıyla bir kişiyi tutuklamak) altında bulunan Filistinli sayısı yaklaşık yüz kişiyi buluyor. Bunların büyük kısmı da sendikacı. Kendi ülkelerinden yurtdışı edilmek üzere tutuklu bulunan 4 kişiden birisi, Batı Kıyısı ve Gazze Şeridi İşçi Sendikaları Birliği yürütme kurulu üyesi Ali Abu Hilal'dir.

☐ *İşgal altındaki bölgelerde yaşayan halk bu uygulamalara nasıl tepki gösteriyor ve son aylardaki çeşitli görüşme girişimlerine karşı nasıl tavır alıyor?*

■ İnsanlar ülkeleri için bir ölüm-kalım savaşı verdiklerini biliyorlar. Sürgün, işkence, kitlesel tutuklama, toplu cezalandırma, sivilleri keyfi olarak katletme ve aşağılama politikası kanıtlanacak gibi değil, ama bütün bunlar insanların direncini kırmadı. Ben şimdi Filistinlilerin ikinci kuşağını savunuyorum. Tek başına bu gerçek bile, Filistinlilerin dinmeyen acılarının olduğu kadar, kahramanca cesaretlerinin de bir sembolüdür.

İkinci soruya gelince: Ben Filistinli değilim ve tabii Filistinliler adına konuşmaya da hakkım yok. Fakat mesleki nedenlerle Filistinlilerle uzun süre bir arada olan, onların aktivistlerini savunan biri olarak, işgal altında tutulan bölgelerdeki durum hakkında bazı izlenimlerim var. İşgale karşı aktif olarak mücadele eden ve mücadelenin ağır yükünü omuzlarında taşıyan birinin, Arafat ve Hüseyin arasında yapılan Amman Anlaşması'nı kabullenmesi mümkün değil. İnsanlar hangi politik doğrultuya sempati duyarsa duysunlar, bu anlaşmayı reddediyorlar. Ve bunların arasında Fatah taraftarları da var. Buna karşılık Filistin burjuvazisi Ürdün yanlısı. Bu yeni bir şey değil. Fakat halk bağımsız bir devletin dışında hiçbir çözümü kabul etmiyor, daha azıyla yetinmiyor.

Amman Anlaşması ne yazık ki aktivistleri ve örgütleri felce uğrattı. Bu, gerçekten çok üzücü bir durum. Kanımca bu anlaşma hiçbir yere varmaz ve kimseye yardımcı olmaz.

İşgal altındaki topraklarda terör artık günlük hayata girmiş bulunuyor.

☐ *İsrail barış hareketi nasıl gelişiyor?*

☐ *Reagan'ın uzayın silahlandırılması projesinin sizde reklamını yapan Edward Teller'in ziyaretine tepki nasıl oldu?*

■ Halkın büyük çoğunluğu Lübnan savaşına karşıydı ve barış hareketi bir gelişme göstermişti. Fakat şimdi savaşa karşı olmanın yetmediği bir dönemde bulunuyoruz. Şu anda karmaşık ve çok yönlü bir iş olan, hangi çözüm için çaba göstermek gerektiği sorusu gündemdedir. Ve böylesi bir çözüm, sorunun temeline inmeli, yani Filistinlilerin kendi kaderlerini tayin ve bağımsız devletlerini kurma hakkını içermelidir. Çoğu kişi bu zorunlu sonuca varamıyor ya da varmak istemiyor.

Hayal kurmuyoruz. Toplumumuzun büyük kesimi güçlü şekilde militarize edilmiş durumdadır ve ağır ekonomik kriz nedeniyle "güçlü adam"a çağrılar çıkarılmaktadır. Fakat şimdiye kadar aşırı sağcılara yatkın olan doğu ülkelerinden gelme Yahudilerin "Struggle 85" adlı bir örgüt kurarak, içler acısı sosyal durumlarını düzeltmek için mücadele etmeye başlamaları ve işgal ve aşırı silahlanma için harcanan korkunç paraların daha değişik şekilde kullanılmasını talep etmeleri, bizi umutlandırıyor.

Konuşmamı bitirirken bizim barış mücadelemiz ile sizinki arasındaki bağlantıda bir şeye dikkati çekmek istiyorum. Tunus'u bombalayan İsrail uçaklarına NATO tarafından yakıt ikmali yapıldığı bilinen bir sırdır. Barış hareketinizdeki gelişmeler bize oldukça yardımcı olacaktır. Zira İsrail egemen güçlerinin gözü kara ve barış düşmanı politikalarının bir nedeni de, kesinlikle onun Batı Avrupalıları çantada keklik olarak görmesidir.